

สิทธิใน การลด

สู่ระบบการใช้ซ้ำและระบบที่เอื้อต่อ
การลดพลาสติกที่ปลอดภัยและยั่งยืน

สารบัญ

บทสรุปผู้บริหาร 4

บทนำ 5

นิยามคำศัพท์และความหมายของอักษรย่อ 6

**สิทธิในการลด:
เพื่อยับยั้งภัยสารารณสุข 7**

**วัฒนธรรมการใช้แล้วทิ้ง:
อุปสรรคเชิงโครงสร้างต่อการลดปริมาณขยะ 9**

**จากปัจจัยการผลิตที่ล้นเกิน
สู่ระบบเศรษฐกิจเพื่อลดปริมาณขยะ 11**

**เส้นทางสู่การสร้างสิทธิในการลด:
ระบบที่เอื้อต่อการลดที่ปราศจากสารพิษ 13**

ระบบที่เชื่อถือต่อการลด ที่ปราศจากสารพิษในทางปฏิบัติ: โอกาสและความท้าทาย	16
---	-----------

ประโยชน์และโอกาส ในระบบที่เชื่อถือต่อการลด	18
---	-----------

ความท้าทาย	22
-------------------	-----------

การบรรจุระบบที่เชื่อถือต่อการลดที่ปราศจากสารพิษ ไว้ในสนธิสัญญาพลาสติกโลก	26
---	-----------

บทสรุป	28
---------------	-----------

ข้อเสนอแนะ	29
-------------------	-----------

อ้างอิง	30
----------------	-----------

I บทสรุปผู้บริหาร

เอกสารเชิงนโยบาย “สิทธิในการลด” ฉบับนี้ยืนยันว่า การลดการบริโภคพลาสติกและวัสดุต่าง ๆ ถือเป็น สิทธิมนุษยชนที่ประชาชนทุกคนควรเข้าถึงได้ และเป็นมิติหนึ่งที่ช่วยส่งเสริมพันธกรณีด้านสิทธิมนุษยชนที่มีอยู่และได้รับการยอมรับในระดับสากล สิทธินี้จะเกิดขึ้นจริงได้ด้วยระบบและแนวปฏิบัติที่ปกป้องสุขภาพของประชาชนและโลก และมีพื้นฐานมาจากสิทธิในการใช้ชีวิตในสิ่งแวดล้อมที่สะอาด มีสุขภาพที่ดี และยั่งยืน รวมถึงการได้รับความคุ้มครองจากอันตรายของสารพิษ

เอกสารเชิงนโยบายฉบับนี้แสดงให้เห็นว่า การแพร่หลายของพลาสติกในชีวิตประจำวัน ทำให้ผู้คนแทบไม่สามารถหลีกเลี่ยงการบริโภคพลาสติกได้อย่างมีนัยสำคัญ ทำให้สิทธิในการลดของพวกเขาไม่ได้รับการรับรอง สิทธิในการลดจะเกิดขึ้นจริงได้ด้วยการจัดตั้ง ระบบที่เอื้อต่อการลดที่ปราศจากสารพิษ (toxic-free reduction-enabling systems) ซึ่งเป็นแนวคิดที่ครอบคลุมการใช้ซ้ำ การเติม และการซ่อมแซม และระบบอื่น ๆ ที่ทำลายระบบการผลิตและการบริโภคพลาสติกที่มากเกินไปในปัจจุบันได้อย่างถอนรากถอนโคน พร้อมทั้งปฏิเสธร่างออกวาง เช่น การให้ความสำคัญกับการรีไซเคิล การแปลงขยะเป็นพลังงาน และมาตรการจัดการขยะอื่น ๆ มากกว่าการลดการผลิตพลาสติกในนโยบายระดับชาติ

จากการสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (semi-structured interview) กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 18 รายในประเทศไทยและอินโดนีเซีย (2) รวมถึงการประชุมเชิงปฏิบัติการ 3 ครั้ง การประชุมร่วมกับภาคประชาสังคม ชุมชน และผู้ปฏิบัติงานด้านการใช้ซ้ำ การเติม และการซ่อมแซมในประเทศไทย เอกสารเชิงนโยบายนี้จึงทำการประเมินระบบที่เอื้อต่อการลดในหลากหลายรูปแบบ โดยได้สำรวจทั้งประโยชน์ โอกาส และความท้าทาย ในการพัฒนาระบบที่เอื้อต่อการลด จากตัวอย่างเหล่านี้ ได้มีการจัดทำข้อเสนอแนะต่อผู้กำหนดนโยบายในขอบเขตของสนธิสัญญาพลาสติกโลก เกี่ยวกับข้อกำหนดและการแทรกแซงที่สามารถคุ้มครองสิทธิในการลดได้ ข้อเสนอแนะเหล่านี้รวมถึงการบรรจุเรื่อง ระบบที่เอื้อต่อการลดที่ปราศจากสารพิษ และการลดการผลิตพลาสติกไว้ในสนธิสัญญาพลาสติกโลก

บทนำ:

พลาสติกแทรกซึมอยู่ในทุกแง่มุมของชีวิตในยุคปัจจุบัน ส่งผลให้การปฏิเสธหรือหลีกเลี่ยงทำได้ยากมากขึ้นเรื่อย ๆ เนื่องจากรูปแบบการใช้งานที่แพร่หลาย ตั้งแต่บรรจุภัณฑ์อาหารและของใช้ในครัวเรือนไปจนถึงเสื้อผ้า ปัจจุบันเราจึงพบพลาสติกไม่เพียงแต่ในสิ่งแวดล้อมเท่านั้น แต่ยังพบในร่างกายของเราด้วย วิกฤตพลาสติกจึงไม่ได้เป็นเพียงประเด็นด้านสิ่งแวดล้อม แต่ยังเป็นวิกฤตด้านสาธารณสุขที่เริ่มต้นตั้งแต่ขั้นตอนการสกัดและการผลิต และดำเนินต่อเนื่องไปตลอดวงจรชีวิตของพลาสติก

การใช้พลาสติกและวัฒนธรรมการใช้ครั้งเดียวทิ้งที่ฝังรากลึกอยู่ในสังคมและวิถีชีวิตปัจจุบัน¹ ผลิตภัณฑ์และบริการที่ออกแบบมาเพื่อการใช้งานหลายครั้งถูกแทนที่ด้วยทางเลือกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้งที่มีราคาถูกกว่า² ระดับการผลิตที่สูงและโครงสร้างพื้นฐานที่ล้อมรอบด้วยระบบการใช้ครั้งเดียวทิ้ง หมายความว่า การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเพียงอย่างเดียวไม่สามารถแก้ไขสถานการณ์ในปัจจุบันนี้ได้³ รายงานเรื่อง **ทางออก** ของมูลนิธิความยุติธรรมด้านสิ่งแวดล้อม (EJF) แสดงให้เห็นว่า นโยบายของรัฐบาลไทยมุ่งเน้นไปที่มาตรการเชิงสมัครใจและการส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม มากกว่าการปฏิรูปเชิงโครงสร้าง ซึ่งเป็นปัญหาที่ปรากฏในหลายประเทศทั่วโลก⁴ ในความเป็นจริง ทางเลือกของบุคคลนั้นถูกจำกัด เมื่อกาแฟยังคงถูกเสิร์ฟในแก้วพลาสติกใช้ครั้งเดียวสำหรับลูกค้าที่นั่งทานในร้าน น้ำดื่มที่ปลอดภัยในหลายประเทศมีให้บริการในรูปแบบบรรจุขวดเป็นหลัก⁵ และอาหารถูกจัดเตรียมมาในบรรจุภัณฑ์แบบใช้ครั้งเดียวทิ้งอยู่เป็นประจำ

อาหารที่จำหน่ายในบรรจุภัณฑ์พลาสติกเพียงอย่างเดียว ทำให้ผู้บริโภคแทบไม่มีอำนาจในการตัดสินใจเพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม © EJF 2025

แนวคิดเรื่อง สิทธิในการลด หมายถึงความสามารถของปัจเจกบุคคลในการลดการบริโภคพลาสติกและวัสดุอื่น ๆ ผ่านระบบและแนวทางปฏิบัติที่ปกป้องสุขภาพของมนุษย์และสิ่งแวดล้อม เอกสารฉบับนี้ใช้ข้อมูลจากการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งรวมถึงการสัมภาษณ์กับโครงสร้างกับผู้ปฏิบัติงานด้านการใช้ซ้ำ การเพิ่มผลิตภัณฑ์ และการซ่อมแซม ผู้ปฏิบัติงานคัดแยกและจัดการขยะ เจ้าของผลิตภัณฑ์ ผู้ผลิตรายใหญ่ ผู้ค้าปลีก บุคลากรทางการแพทย์ ชุมชนในพื้นที่ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่น ๆ ในประเทศไทยและอินโดนีเซีย ควบคู่ไปกับประสบการณ์เชิงปฏิบัติของ EJF ในการดำเนินงานและรณรงค์เรื่องระบบการเพิ่มผลิตภัณฑ์ในประเทศไทย แม้ว่าจะงานวิจัยครั้งนี้จะมุ่งเน้นไปยังพื้นที่ประเทศไทยเป็นหลัก แต่ผลการศึกษาต่าง ๆ มีความเกี่ยวข้องอย่างชัดเจนในระดับโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับผู้เจรจาสนธิสัญญาพลาสติกโลก

■ นิยามคำศัพท์และความหมายของอักษรย่อ

EJF: มูลนิธิความยุติธรรมเชิงสิ่งแวดล้อม (The Environmental Justice Foundation)

ทางออกฉาบ (FALSE SOLUTIONS)

หมายถึง แนวทางหรือนโยบายที่ถูกลำเสนอว่าเป็นหนทางแก้ไขปัญหา แต่ปฏิเสธ หลีกเลี่ยง ไม่ให้คุณค่า ทำให้เกิดความล่าช้า หรือเป็นอุปสรรคกีดขวางการปฏิรูปทางสังคม เศรษฐกิจ การเมืองหรือโครงสร้างพื้นฐานที่มุ่งแก้ไขต้นตอของปัญหานั้น ๆ หรืออาจทำให้เกิดปัญหาอื่นตามมา หรือผลกระทบให้กับคนรุ่นถัดไป ระบบนิเวศอื่น หรือสังคมมนุษย์ โดยเฉพาะกลุ่มชายขอบ

สุขภาพหนึ่งเดียว (ONE HEALTH)

หมายถึง มุมมองที่รวมสุขภาพของมนุษย์เข้ากับสุขภาพของสัตว์ป่าและระบบนิเวศในภาพรวม⁶ โดยในรายงานฉบับนี้ การอ้างถึง “สุขภาพ” ใด ๆ จะหมายถึงสุขภาพหนึ่งเดียว ซึ่งครอบคลุมถึงสุขภาพของมนุษย์ ตลอดจนสุขภาพของโลก ระบบนิเวศ และสัตว์ป่า

การเติมผลิตภัณฑ์ (REFILL)

หมายถึง รูปแบบหนึ่งของระบบการใช้ซ้ำที่ผู้บริโภคเป็นเจ้าของ จัดการ และทำความสะอาดบรรจุภัณฑ์หรือภาชนะด้วยตนเอง⁷

สิทธิในสุขภาพ (RIGHT TO HEALTH)

ตามนิยามขององค์การอนามัยโลก (WHO) และสำนักงานข้าหลวงใหญ่สิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ “สิทธิในสุขภาพ หมายถึงการที่รัฐบาลต้องสร้างสถานะที่เอื้อให้ทุกคนมีสุขภาพที่ดีที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้”¹⁰

สิทธิในการลด (RIGHT TO REDUCE)

หมายถึง ความสามารถของปัจเจกบุคคลในการลดการบริโภคพลาสติกและวัสดุต่าง ๆ ผ่านระบบและแนวปฏิบัติที่ปกป้องสุขภาพของประชาชนและโลก ทั้งนี้ สิทธิในการลดยังอาจครอบคลุมถึงระดับประเทศและชุมชน ในแง่ที่สามารถเลือกที่จะผลิต นำเข้า และ/หรือบริโภคพลาสติกและผลิตภัณฑ์พลาสติกในปริมาณที่น้อยลงได้

ระบบที่เอื้อต่อการลดที่ปราศจากสารพิษ (TOXIC-FREE REDUCTION-ENABLING SYSTEMS)

หมายถึง ระบบและโครงสร้างพื้นฐาน ซึ่งรวมถึงกลไกและโครงสร้างทางกฎหมาย เศรษฐกิจ และสังคม ที่เปลี่ยนแปลงรูปแบบของการผลิตและการบริโภคที่มากเกินไปอย่างถอนรากถอนโคน โดยให้ความสำคัญกับการปกป้องสุขภาพเป็นอันดับแรก ระบบดังกล่าวจะปฏิเสธทางออกฉาบ ซึ่งไม่ได้แก้ไขที่ต้นตอของปัญหา (ดูค่านิยามของทางออกฉาบด้านบน)

สนธิสัญญาพลาสติกโลก

หมายถึง กฎหมายระหว่างประเทศที่มุ่งนำมาใช้เพื่อแก้ไขปัญหาพลาสติกในระดับโลก ซึ่งปัจจุบันเรียกอย่างเป็นทางการว่า “มาตรการที่มีผลผูกพันทางกฎหมายระหว่างประเทศด้านมลพิษจากพลาสติก รวมทั้งสิ่งแวดล้อมทางทะเล” โดยกำลังอยู่ระหว่างการจัดทำโดยคณะกรรมการเจรจาระหว่างประเทศจากรัฐสมาชิกกว่า 170 ประเทศ ตามมติของสมัชชาสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ

สิทธิในการซ่อมแซม (RIGHT-TO-REPAIR)

หมายถึง แนวคิดที่ว่าผู้บริโภคและประชาชนควรเข้าถึงผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการออกแบบให้มีความทนทานและซ่อมแซมได้ รวมถึงควรเข้าถึงบริการซ่อมแซมผลิตภัณฑ์ที่ซื้อมา ตลอดจนเข้าถึงเครื่องมือและเอกสารประกอบการซ่อมแซมได้⁸

การส่งคืนเพื่อใช้ซ้ำ (RETURN-FOR-REUSE)

หมายถึง รูปแบบหนึ่งของระบบการใช้ซ้ำที่ผู้ผลิตหรือผู้ให้บริการเป็นเจ้าของ จัดเก็บ จัดการ และทำความสะอาดบรรจุภัณฑ์หรือภาชนะ⁹

สิทธิในการลา: เพื่อยับยั้งภัยสาธารณสุข

ท่ามกลางการเจรจาสนธิสัญญาพลาสติกโลกรอบล่าสุดที่ผ่านมา (เดือนสิงหาคม 2568) วารสารทางการแพทย์ The Lancet ได้เผยแพร่บทความเชิงทบทวนวรรณกรรมชิ้นสำคัญในชื่อ “การนับถอยหลังของ The Lancet ว่าด้วยสุขภาพและพลาสติก” ซึ่งระบุว่า ผลกระทบทางสุขภาพที่เกิดจากสารเคมีในพลาสติกเพียง 3 ชนิดใน 38 ประเทศ มีความเชื่อมโยงกับการเสียชีวิตมากกว่า 500,000 รายในปี 2558 เพียงปีเดียว และก่อให้เกิดต้นทุนทางเศรษฐกิจสูงถึง 1.5 ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐ¹¹

ในปัจจุบัน นอกเหนือจาก 38 ประเทศที่ได้รับการสำรวจในบททบทวนของ The Lancet แล้ว มนุษย์เกือบทุกคนบนโลกต่างต้องเผชิญกับภัยทางสุขภาพจากไมโครพลาสติกและนาโนพลาสติก รวมถึงสารเคมีที่เกี่ยวข้อง โดย ไมโครพลาสติกและนาโนพลาสติกสามารถส่งผลกระทบต่อร่างกายในรูปแบบของความเครียดและความเสียหายทางกายภาพ การตายของเซลล์ (apoptosis และ necrosis) การอักเสบ ความเครียดจากออกซิเดชัน (oxidative stress) และการตอบสนองทางภูมิคุ้มกัน¹² นอกจากนี้ ไมโครพลาสติกและนาโนพลาสติกยังก่อให้เกิดการอักเสบและการหยุดชะงักที่ส่งผลให้โรคหัวใจรุนแรงขึ้น¹³ แม้ว่าผลการศึกษาเพิ่มเติมจะยังคงทยอยปรากฏออกมาอย่างต่อเนื่อง แต่ “ผลกระทบต่อเชิงลบที่ไมโครพลาสติกมีต่อระบบทางเดินหายใจนั้นปรากฏให้เห็นได้อย่างชัดเจน”¹⁴

“

[ไมโครพลาสติก] กระทบตลอดช่วงอายุเรา ตั้งแต่ในครรภ์... ไม่มีใครเขียนใบตาย มรณบัตรว่า อันนี้เป็นจากไมโครพลาสติก มันไม่มี เขาไปตายจากโรคหัวใจ ไปตายจากมะเร็ง แต่มันไม่ได้เขียนว่าตายจากพลาสติก เพราะว่า มันเป็นหนึ่งในปัจจัยเสี่ยงที่ไปกระตุ้นให้มันเกิด¹⁵

พ.ว.รังสฤษฎ์ กายจนะวณิชย์

อายุรแพทย์โรคหัวใจ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

”

การบริโภคพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้งอย่างแพร่หลาย กำลังทำให้โลกต้องเผชิญกับวิกฤตสารพิษที่สืบคลานเข้ามา © EJF 2025

แม้ประชาชนจะมีเจตนาสมัครใจต้องการจะลดการบริโภคพลาสติกเพื่อปกป้องสุขภาพของตนจาก ไมโครพลาสติกและนาโนพลาสติกและสารเคมี แต่พวกเขายังไม่มีระบบการบริโภคอื่นที่จะเป็นทางเลือกให้เปลี่ยนผ่านจากระบบพลาสติก ทั่วโลกที่ประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายที่รับรองระบบมัดจำและคืนเงิน (deposit-refund system) สำหรับบรรจุภัณฑ์อาหารที่ไม่ใช่พลาสติก ผู้บริโภคก็ไม่มีทางเลือกอื่นนอกจากต้องพึ่งพาอาหารที่บรรจุในพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียว ในพื้นที่ที่อาหารสดราคาประหยัดมีจำหน่ายเฉพาะในบรรจุภัณฑ์พลาสติก ผู้อยู่อาศัยยอมไม่สามารถประกอบอาหารได้โดยปราศจากไมโครพลาสติกที่ปนเปื้อนเป็นส่วนประกอบ ในประเทศที่น้ำประปาไม่สามารถดื่มได้ ประชากรส่วนใหญ่จำเป็นต้องซื้อขวดน้ำพลาสติก เว้นแต่จะมีการจัดตั้งโครงสร้างพื้นฐานสำหรับจุดเติมน้ำที่เข้าถึงได้ง่าย

I วัฒนธรรมการใช้แล้วทิ้ง: อุปสรรคเชิงโครงสร้างต่อการลดปริมาณขยะ

เดิมทีพลาสติกถูกพัฒนาขึ้นเพื่อใช้ทดแทนวัสดุที่หายากและทำลายสิ่งแวดล้อม เช่น งาม้าง โดยเป็นทางเลือกที่มีราคาถูกกว่าและทนทานกว่า¹⁶ ทว่าในปัจจุบัน วัตถุประสงค์ดังกล่าวกลับถูกทำให้เปลี่ยนไปอย่างสิ้นเชิง อายุการใช้งานของผลิตภัณฑ์ลดลง และการใช้แล้วทิ้งได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของการบริโภคในชีวิตประจำวัน¹⁷ การเปลี่ยนแปลงนี้ได้เปลี่ยนพลาสติกจากวัสดุที่เคยเชื่อมโยงกับความทนทาน ให้กลายเป็นกระดุกสันหลังของวัฒนธรรมการใช้ครั้งเดียวทั่วโลก ซึ่งเป็นการจำกัดโอกาสในการลดปริมาณการใช้และการผลิตพลาสติกมาตั้งแต่ต้น

การแพร่หลายของพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวส่งผลกระทบต่อแนวทางการแก้ปัญหาที่ปลายทาง เช่น การรีไซเคิลและการจัดการขยะ ปริมาณผลิตภัณฑ์พลาสติกที่มีอายุการใช้งานสั้นซึ่งเข้าสู่ตลาดนั้น มีจำนวนเกินกว่าขีดความสามารถของระบบอย่างมาก ทั้งนี้ พลาสติกไม่สามารถนำมารีไซเคิลได้ไม่จำกัดครั้งเนื่องจากคุณสมบัติทางเคมี¹⁸ พลาสติกส่วนใหญ่จะมีคุณภาพลดลงในทุกกรอบของการรีไซเคิล ทำให้ต้องมีการเติมพลาสติกใหม่ (virgin plastic) เข้าไปอย่างต่อเนื่อง และยังมีข้อจำกัดเพิ่มเติมจากสารเติมแต่ง การผสมพอลิเมอร์ รวมถึงการปนเปื้อน¹⁹ ด้วยเหตุนี้ การรีไซเคิลและมาตรการปลายทางอื่น ๆ จึงเป็นเพียงการประวิงเวลาในการกำจัดทิ้ง ในขณะที่ยังคงเอื้อให้มีการผลิตพลาสติกต่อไป โดยทำหน้าที่เป็นเพียงการควบคุมความเสียหายมากกว่าจะเป็นแนวทางแก้ปัญหาที่มีประสิทธิภาพ

■ กล่องข้อความ:

พลาสติกส่วนใหญ่จะมีคุณภาพลดลงในทุกกรอบของการรีไซเคิล ทำให้ต้องมีการเติมพลาสติกใหม่ (virgin plastic) เข้าไปอย่างต่อเนื่อง และยังมีข้อจำกัดเพิ่มเติมจากสารเติมแต่ง การผสมพอลิเมอร์ รวมถึงการปนเปื้อน

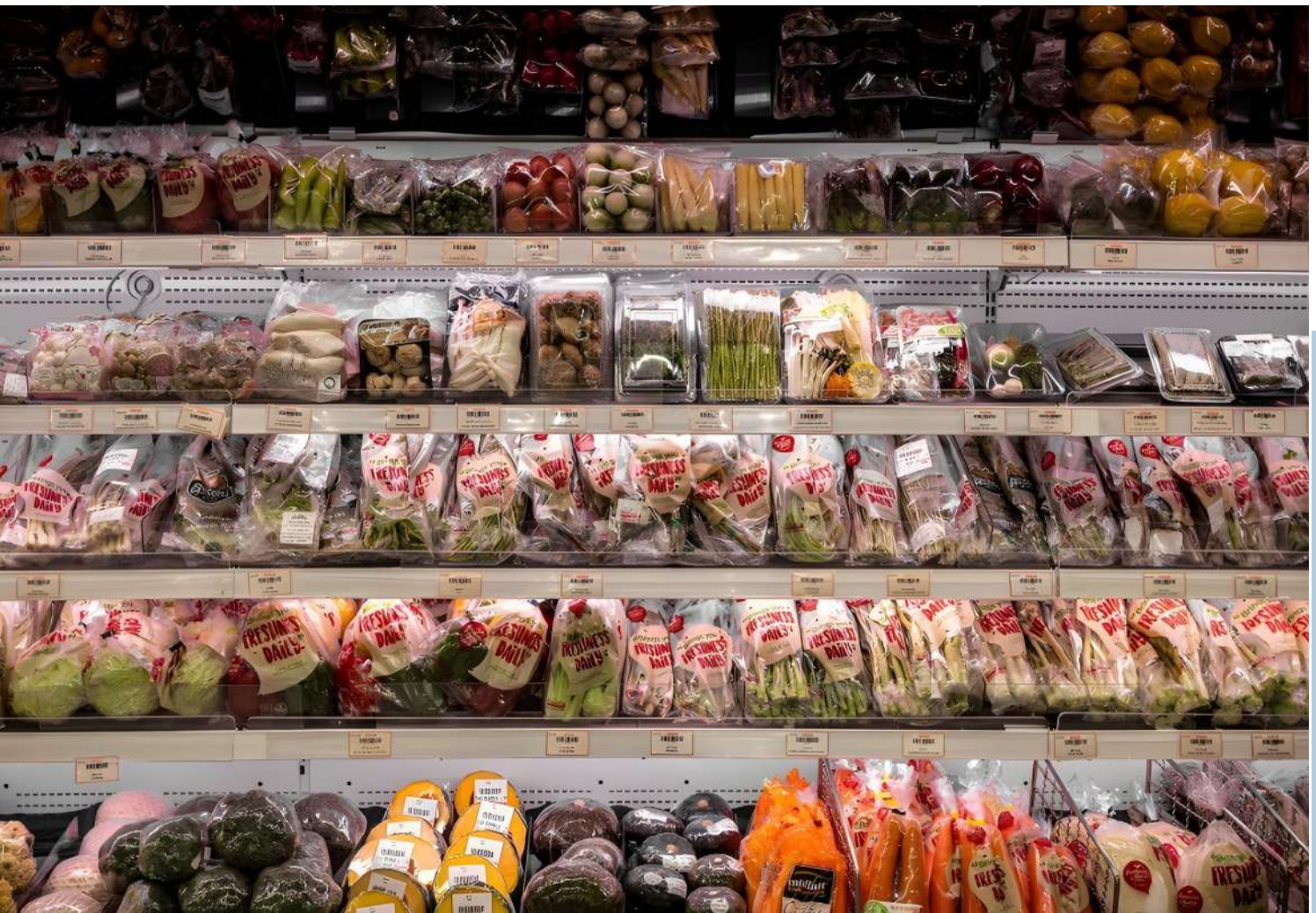

ในสภาวะสังคมและเศรษฐกิจปัจจุบัน พลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวมีความได้เปรียบมากกว่าระบบการใช้ซ้ำและการเติม ทั้งในด้านต้นทุนและความสะดวกสบาย ส่งผลให้ปัจเจกบุคคลและชุมชนหลีกเลี่ยงพลาสติกได้ยากขึ้นเรื่อย ๆ²⁰ ความสะดวกสบาย ต้นทุนที่ต่ำ และการหาซื้อได้ง่าย ทำให้พฤติกรรมการใช้แล้วทิ้งกลายเป็นเรื่องปกติ ในขณะที่ระบบการผลิตและการค้าปลีกในปัจจุบันให้ความสำคัญกับการรีไซเคิล เพื่อสร้างความชอบธรรมให้กับการขายตัวอย่างต่อเนื่องของพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวในฐานะตลาดที่ทำกำไร²¹

การแพร่หลายและราคาที่ถูกลงของพลาสติกเป็นผลมาจากการผลิตพลาสติกใหม่ที่มีมากเกินไปจนเกินความต้องการและสภาวะอุปทานล้นเกิน²² นอกจากนี้ ในปัจจุบัน ความสูญเสียทางเศรษฐกิจจากมลพิษพลาสติก มักไม่ถูกรวมอยู่ในราคาของผลิตภัณฑ์พลาสติก ต้นทุนของมลพิษพลาสติกซึ่งปัจจุบันผู้ผลิตพลาสติกไม่ได้เป็นผู้รับภาระ ได้กลายเป็นผลกระทบภายนอก (externality) ในระบบเศรษฐกิจ กล่าวคือเป็นต้นทุนที่ถูกส่งต่อไปยังบุคคลที่สาม เช่น ชุมชนที่อาศัยอยู่รอบนิคมอุตสาหกรรมปิโตรเคมีและพลาสติก และผู้บริโภคที่ได้รับไม่ใคร่พลาสติกและนาโนพลาสติกในอาหารประจำวัน ในขณะเดียวกัน ระบบการบริโภคในปัจจุบันที่จัดทำโดยผู้ให้บริการ (เช่น ซูเปอร์มาร์เก็ต ร้านค้าปลีก ระบบการกระจายสินค้า และการขนส่งเดลิเวอรี่) ได้ทำให้การบริโภคพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวฝังรากลึกอยู่ในพฤติกรรมและวัฒนธรรมร่วมของพวกเรา หากไม่มีการเปลี่ยนผ่านที่ชัดเจนและตั้งใจเพื่อเลิกวัฒนธรรมการใช้แล้วทิ้ง และมุ่งหน้าสู่การลดปริมาณขยะที่ต้นทางรวมถึงระบบการใช้ซ้ำ ประชาชนย่อมถูกปิดกั้นเชิงโครงสร้างไม่ให้มีส่วนร่วมในการลดการใช้ได้

ซูเปอร์มาร์เก็ตในประเทศไทย - รูปแบบการบริโภคในยุคปัจจุบันตั้งอยู่บนพื้นฐานของพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทั้งการลดปริมาณการใช้จะเป็นไปไม่ได้เลยหากไม่มีระบบเข้าไปแทรกแซง © EJF 2025

I จากปัจจัยการผลิตที่ล้นเกิน สู่ระบบเศรษฐกิจเพื่อลดปริมาณขยะ

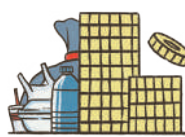
จากการสัมภาษณ์ของ EJF กับผู้ค้าแผงลอยและผู้ประกอบการระบบเติมผลิตภัณฑ์ (Refill) ในประเทศไทย พบอุปสรรคที่สอดคล้องกันในการลดการใช้พลาสติก นั่นคือ เศรษฐกิจปิโตรเคมีสร้างความได้เปรียบด้านต้นทุนที่ไม่เป็นธรรมให้กับพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวที่มีราคาถูกและเป็นพิษ ส่งผลให้ความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของการใช้ซ้ำและการเติมผลิตภัณฑ์ลดน้อยลง แม้ว่าผู้ให้บริการที่เข้าร่วมสัมภาษณ์ในรายงานฉบับนี้จะเต็มใจเปลี่ยนไปสู่ระบบที่ปลอดภัยและยั่งยืนมากขึ้น แต่การเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดผลจริงได้นั้นขึ้นอยู่กับ การแก้ไขความบิดเบี้ยวของระบบเศรษฐกิจในปัจจุบัน เพื่อให้ระบบที่เอื้อต่อการลด เช่น การใช้ซ้ำ การเติม การซ่อมแซม สามารถสร้างรายได้ได้มากกว่าที่จะกลายเป็นบรรทัดฐานใหม่ของการบริโภคได้

อันตรายที่พลาสติกก่อต่อสุขภาพของมนุษย์และสิ่งแวดล้อมนั้นไม่ได้ถูกรวมอยู่ในราคาของมันในรูปแบบสินค้า แม้ว่าราคาพลาสติกใหม่จะผันผวนตามปัจจัยต่าง ๆ เช่น ต้นทุนวัตถุดิบน้ำมัน แต่สถานะอุปทานล้นตลาดเรื้อรังคือตัวขับเคลื่อนหลักที่ทำให้ราคาพลาสติกต่ำกว่าความเป็นจริง²³ สถานะอุปทานล้นตลาดนี้ทำให้ความสามารถในการทำกำไรในระยะยาวของบริษัทปิโตรเคมีและพลาสติกรายใหญ่เริ่มเป็นที่กังขามากขึ้น²⁴ อย่างไรก็ตาม ตามรายงานปี พ.ศ. 2567 โดยสถาบันเศรษฐศาสตร์พลังงานและการวิเคราะห์ทางการเงิน (IEEFA) พบว่าบริษัทเชื้อเพลิงฟอสซิลรายใหญ่ 8 จาก 9 แห่ง (ซึ่งรวมถึงบริษัทน้ำมันและก๊าซแบบครบวงจร 6 แห่ง และบริษัทปิโตรเคมี 3 แห่ง)²⁵ กำลังร่วมกันลงทุนมากกว่า 7 หมื่นล้านดอลลาร์สหรัฐในสินทรัพย์ที่สนับสนุนการผลิตพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียว²⁶

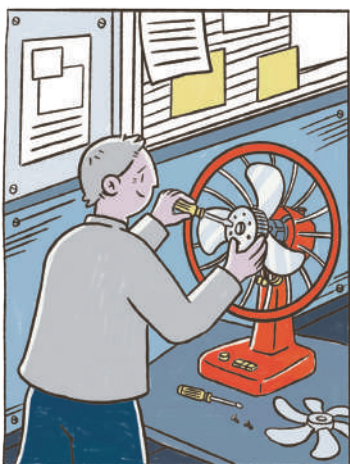
นิคมอุตสาหกรรมปิโตรเคมีในจังหวัดระยอง ประเทศไทย © EJF 2025 ในประเทศไทยและอื่นๆ ทั่วโลก เงินอุดหนุน (subsidies) ที่รัฐมอบให้แก่บริษัทปิโตรเคมีและผู้ผลิตพลาสติก ได้บดบังความจริงที่ว่า การผลิตพลาสติกใช้ครั้งเดียวทั้งนั้น ไม่มีความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจ อย่างแท้จริง

อัตราอุดหนุนผู้ผลิตปิโตรเคมีและพลาสติกที่สูงอาจช่วยปกปิดความไม่คุ้มค่าทางเศรษฐกิจของการขยายตัวของอุตสาหกรรมปิโตรเคมี รายงานปี พ.ศ. 2568 ประมาณการว่าเงินอุดหนุนที่ไหลเข้าสู่ผู้ผลิตเม็ดพลาสติกปฐมภูมิสูงถึง 8 หมื่นล้านดอลลาร์สหรัฐในปี พ.ศ. 2567 และอาจพุ่งสูงถึง 1.5 แสนล้านดอลลาร์สหรัฐภายในปี พ.ศ. 2593²⁷

เงินอุดหนุนที่มอบให้แก่ผู้ผลิตเม็ดพลาสติกปฐมภูมิสูงถึง 8 หมื่นล้านดอลลาร์สหรัฐในปี พ.ศ. 2567 และอาจเพิ่มขึ้นเป็น 1.5 แสนล้านดอลลาร์สหรัฐภายในปี พ.ศ. 2593

ท่ามกลางกระแสการเจรจาสนธิสัญญาพลาสติกโลกและวิกฤตการณ์มลพิษพลาสติกที่รุนแรงขึ้น ภาควิชาการเริ่มมีการประเมินมูลค่าเชิงปริมาณของทั้งต้นทุนทางเศรษฐกิจจากมลพิษพลาสติก และผลประโยชน์ของระบบที่เอื้อต่อการลด เช่น การใช้ซ้ำ การเติมผลิตภัณฑ์ และการซ่อมแซม การศึกษาในปี พ.ศ. 2567 ประมาณการว่า การขจัดมลพิษพลาสติกซึ่งรวมถึงการลดการผลิตภายในปี พ.ศ. 2583 จะมีค่าใช้จ่ายประมาณ 18.3–158.4 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในขณะที่ต้นทุนของการไม่ดำเนินการใด ๆ จะสูงยิ่งกว่า โดยอยู่ที่ประมาณ 13.7–281.8 ล้านดอลลาร์สหรัฐ²⁸ ความเสียหายด้านสุขภาพที่เกิดจากพลาสติกเพียงอย่างเดียวถูกประเมินไว้ที่ 1.5 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในเพียง 38 ประเทศ แม้ว่าผลประโยชน์จากการลดปริมาณการผลิตพลาสติกจะวัดได้ยากภายใต้กรอบการวัดผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) แต่ระบบการซ่อมแซมได้สะท้อนให้เห็นถึงผลประโยชน์ต่อผู้บริโภคและทางเศรษฐกิจที่วัดผลในเชิงปริมาณได้อย่างชัดเจนที่สุด และถือเป็นต้นแบบที่มีประโยชน์สำหรับการวิเคราะห์ในอนาคต

ในประเทศไทย มูลนิธิกระจกเงาซึ่งมุ่งแก้ไขปัญหาประชากรสูงวัยที่ไม่สามารถเข้าถึงการจ้างงาน ได้เริ่มดำเนินโครงการสำหรับผู้สูงอายุในเขตเมืองเพื่อให้เข้ามาช่วยซ่อมแซมวัสดุที่ได้รับบริจาค โครงการนี้ช่วยสร้างรายได้ให้กับกลุ่มเปราะบางกลุ่มนี้ พร้อมกับเพิ่มมูลค่าตลาดให้กับวัสดุที่ใช้แล้ว²⁹

การศึกษาเรื่องเศรษฐกิจหมุนเวียนในอย่างกรุงเทพฯ และนิวยอร์ก นิยามมูลค่าที่เกิดจากเศรษฐกิจหมุนเวียนว่าเป็นผลประโยชน์ที่ผู้บริโภคได้รับผ่านการใช้ซ้ำ การซ่อมแซม และการรีไซเคิล โดยประมาณการว่าเศรษฐกิจหมุนเวียนที่มีประสิทธิภาพจะสร้างมูลค่าได้ 197 ดอลลาร์สหรัฐต่อคนต่อปีในอย่างกรุงเทพฯ และ 82 ดอลลาร์สหรัฐต่อคนต่อปีในกรุงเทพฯ ตามลำดับ³⁰ การศึกษานี้เน้นย้ำว่า “วงจรการซ่อมแซมเป็นปัจจัยหลักที่ก่อให้เกิดมูลค่าต่อ [เศรษฐกิจหมุนเวียน] ในทั้งสองเมือง”³¹

I เส้นทางสู่การสร้างสิทธิในการลด: ระบบที่เอื้อต่อการลดที่ปราศจากสารพิษ

เพื่อลดปริมาณการผลิตพลาสติก เราจำเป็นต้องมีระบบและโครงสร้างพื้นฐานที่ช่วยให้ประชาชนสามารถลดการบริโภคพลาสติกและวัสดุแบบใช้ครั้งเดียวได้ ซึ่งเรียกว่า ระบบที่เอื้อต่อการลด ระบบเหล่านี้ต้องให้ความสำคัญกับสุขภาพเป็นอันดับแรก นั่นคือต้องปราศจากสารพิษ ในการเจรจาสนธิสัญญาพลาสติกโลก รอบที่ผ่าน ๆ มา คำว่า “ระบบที่เอื้อต่อการลดที่ปราศจากสารพิษ” เริ่มได้รับความสนใจในฐานะแนวคิดที่ครอบคลุมระบบต่าง ๆ เช่น การใช้ซ้ำ การเติมผลิตภัณฑ์ และการซ่อมแซม หากไม่มีระบบดังกล่าว สภาวะเชิงโครงสร้างที่เป็นตัวขับเคลื่อนการผลิตและการบริโภคที่มากเกินไปจะยังคงเป็นอุปสรรคต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมต่อไป การรับรองสิทธิในการลดจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนผ่านเชิงระบบจากการบริโภคสินค้าผ่านบรรจุภัณฑ์พลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้ง ไปสู่โครงสร้างพื้นฐานสำหรับการบริโภคที่ปกป้องสุขภาพ ความสมบูรณ์ของสิ่งแวดล้อม และความเป็นธรรมระหว่างคนรุ่นต่าง ๆ

จากการวิจัยและประสบการณ์การทำงานในพื้นที่ EJF ใช้คำว่า “ระบบที่เอื้อต่อการลดที่ปราศจากสารพิษ” เพื่ออธิบายถึงระบบและโครงสร้างพื้นฐานที่ทำให้การลดปริมาณการใช้เกิดขึ้นได้จริงในชีวิตประจำวัน สิ่งเหล่านี้รวมถึงกรอบการทำงานทางกฎหมาย แรงจูงใจทางเศรษฐกิจ และโครงสร้าง/พลวัตทางสังคมที่นำพาสังคมให้ออกห่างจากการผลิตและการบริโภคที่มากเกินไป มากกว่าจะเป็นเพียงการจัดการกับผลกระทบที่ตามมา ที่สำคัญคือ ระบบที่เอื้อต่อการลดถูกออกแบบมาเพื่อหลีกเลี่ยงกับดักของทางออกถาวร อันจะทำให้การพึ่งพาพลาสติกดำเนินต่อไปแทนที่จะเป็นการแก้ไขที่ต้นตอของปัญหา

จุดเติมน้ำภายใต้โครงการ Bottle Free Seas ในกรุงเทพฯ © EJF 2024

ระบบและโครงสร้างพื้นฐาน ซึ่งรวมถึงกลไกและโครงสร้างทางกฎหมาย เศรษฐกิจ และสังคม ที่เปลี่ยนแปลงรูปแบบของการผลิตและการบริโภคที่มากเกินไปอย่างถอนรากถอนโคน โดยให้ความสำคัญกับการปกป้องสุขภาพเป็นอันดับแรก ระบบดังกล่าวจะปฏิเสธทางออกซึ่งไม่ได้แก้ไขที่ต้นตอของปัญหา

นิยามของ “ระบบที่เอื้อต่อการลดที่ปราศจากสารพิษ” โดย EJF

การผลิต
พลาสติกเพิ่มสูงขึ้น

เรารีไซเคิลได้เพียง
9%

จากนั้นเราก็ผลิต
เพิ่มขึ้นอีก

ทางออกลอง
ได้รับการอนุมัติ

รายงาน [ทางออกลอง](#) ของ EJF แสดงให้เห็นว่าความพยายามในการแก้ไขปัญหามลพิษพลาสติกในประเทศไทยและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่ผ่านมานั้นยังไม่ประสบความสำเร็จ เนื่องจากไม่สามารถจัดการกับต้นตอของวิกฤต ซึ่งก็คือการผลิตและการบริโภคพลาสติกที่มากเกินไป³² ภายใต้กรอบการทำงานนี้ เทคโนโลยีบางอย่างอาจมีบทบาทในการปรับปรุงการจัดการขยะ อย่างไรก็ตาม เมื่อเทคโนโลยีเหล่านั้นถูกวางให้เป็นจุดเน้นหลักของนโยบายระดับชาติ ก็มีความเสี่ยงที่จะเบี่ยงเบนความสนใจออกจากการปฏิรูปเชิงโครงสร้างที่มีความจำเป็นเร่งด่วนได้ โดยเฉพาะการลดการผลิตและการสร้างโครงสร้างพื้นฐานสำหรับระบบที่เอื้อต่อการลด

ตัวอย่างเช่น ในขณะที่การรีไซเคิลและพลาสติกที่ทำจากวัสดุทางชีวภาพ (bio-based plastics) อาจช่วยลดการพึ่งพาวัตถุดิบจากฟอสซิลใหม่ แต่สิ่งเหล่านี้เป็นเพียงการแทนที่วัตถุดิบชนิดหนึ่งด้วยอีกชนิดหนึ่ง ไม่ว่าจะเป็พลาสติกกรีไซเคิลหรือวัตถุดิบจากพืช โดยไม่ได้เปลี่ยนแปลงรูปแบบพื้นฐานของการบริโภคและการสูญเสียวัตถุดิบ ผลลัพธ์ที่ได้คือการใช้ผลิตภัณฑ์แบบใช้ครั้งเดียวอย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะทำจากวัสดุรีไซเคิลหรือวัสดุฐานชีวภาพก็ตาม ซึ่งเป็นการรักษาวัฒนธรรมการใช้แล้วทิ้งแบบเส้นตรง (linear throwaway culture) ให้คงอยู่ต่อไป แทนที่จะเป็นการแก้ไขที่ต้นตอของการผลิตและการบริโภคที่มากเกินไป

ในทางตรงกันข้าม ระบบที่เอื้อต่อการลดปริมาณที่ปราศจากสารพิษช่วยปรับเปลี่ยนรูปแบบทั้งการผลิตและการบริโภคอย่างถอนรากถอนโคน ซึ่งก้าวข้ามไปไกลกว่าเพียงการแทนที่วัสดุตั้งต้น ระบบเหล่านี้ยังส่งมอบผลประโยชน์ด้านสิ่งแวดล้อมที่สำคัญ แม้แต่การปรับเปลี่ยนเพียงเล็กน้อยจากการหลีกเลี่ยงบรรจุภัณฑ์แบบใช้ครั้งเดียว ก็สามารถลดมลพิษพลาสติก การใช้ทรัพยากร และการปลดปล่อยมลพิษได้อย่างมหาศาล งานวิจัยแสดงให้เห็นว่าการเปลี่ยนสัดส่วนบรรจุภัณฑ์เพียง 10-20% ให้เป็นแบบที่ใช้ซ้ำได้จะสามารถลดปริมาณพลาสติกที่รั่วไหลลงสู่มหาสมุทรได้ถึงครึ่งหนึ่ง การเปลี่ยนผ่านเชิงระบบ จากบรรจุภัณฑ์ชนิดใช้ครั้งเดียวไปสู่บรรจุภัณฑ์แบบคงรูปชนิดส่งคืนเพื่อใช้ซ้ำ สามารถลดขยะได้สูงสุดถึง 90% และลดการใช้พลาสติกได้มากกว่าครึ่งหนึ่ง³³

นอกเหนือจากเรื่องบรรจุภัณฑ์ การเปลี่ยนผ่านสู่ระบบการใช้ซ้ำและการซ่อมแซมในระดับโครงสร้าง ยังช่วยลดแรงกดดันต่อทรัพยากรธรรมชาติได้ตลอดทั้งวงจรชีวิต การศึกษาพบว่าระบบการใช้ซ้ำสามารถลดการใช้น้ำและการปล่อยก๊าซเรือนกระจกได้ 30-70%³⁴ ในขณะที่การซ่อมแซมและแนวปฏิบัติเพื่อรักษาคุณค่าของวัสดุอื่น ๆ สามารถลดความต้องการวัตถุดิบใหม่ได้สูงสุดถึง 90%³⁵ แนวทางเหล่านี้ไม่ใช่เพียงการปรับปรุงเล็กน้อย แต่เป็นการเปลี่ยนแปลงระดับฐานรากกว่าจะมีวัสดุถูกผลิต ใช้ และทิ้งเป็นจำนวนเท่าใด

ลดการรั่วไหลของพลาสติกสู่มหาสมุทร
ได้สูงสุด **50%**
ด้วยการใช้บรรจุภัณฑ์ที่ใช้ซ้ำ

ได้เพียง **10-20%**

การใช้น้ำ
ได้ผลจริง

ลดขยะได้สูงสุด **90%**
จากระบบบรรจุภัณฑ์
แบบส่งคืน
เพื่อใช้ซ้ำ

ลดการใช้
พลาสติกได้ **54-76%**
โดยการเปลี่ยนทดแทน
บรรจุภัณฑ์แบบคงรูป
ชนิดใช้ครั้งเดียวทิ้ง

ลดการใช้น้ำ
และ
การปล่อย
มลพิษได้ **30-70%**
ผ่านระบบการใช้น้ำ

ลดการใช้วัสดุ
ใหม่ได้สูงสุด **90%**
ผ่านการซ่อมแซมและ
การรักษาคูณค่า
ของวัสดุ

I ระบบที่เอื้อต่อการลดที่ปราศจากสารพิษในทางปฏิบัติ: โอกาสและความท้าทาย

การขับเคลื่อนระบบที่เอื้อต่อการลด จำเป็นต้องมีความเข้าใจอย่างชัดเจน ทั้งในด้านเงื่อนไขที่ส่งเสริมการพัฒนาระบบ และอุปสรรคที่ยังคงจำกัดการจัดตั้งและการขยายตัวของระบบเหล่านี้ ท่ามกลางสภาพแวดล้อมที่ถูกครอบงำด้วยรูปแบบการ “ใช้ครั้งเดียว”

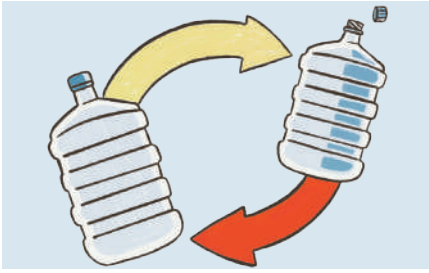

ร้านเติมผลิตภัณฑ์ที่จำหน่ายสินค้าหลากหลายประเภท รวมถึงเครื่องสำอาง แชมพู สบู่ และอาหารแห้ง ในกรุงเทพฯ ประเทศไทย © EJF 2025.

ระเบียบวิธีวิจัย

เพื่อให้ได้ข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์ในครั้งนี EJJ ได้ดำเนินการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (semi-structured interviews) ทั้งหมด 18 ครั้ง ร่วมกับผู้ปฏิบัติงานด้านการใช้ซ้ำ (reuse), การเติมผลิตภัณฑ์ (refill), และการซ่อมแซม (repair), ผู้ปฏิบัติงานคัดแยกและจัดการขยะ, เจ้าของผลิตภัณฑ์, ผู้ผลิตรายใหญ่, ผู้ค้าปลีก, นักวิชาการ, ชุมชนด้านหน้า (frontline communities) และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่น ๆ³⁶

นอกจากนี้ ยังมีการจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการแบบลงพื้นที่จริง 2 ครั้ง ร่วมกับกลุ่มภาคประชาชนและชุมชนประมงชายฝั่งเพื่อประเมินศักยภาพของระบบที่เอื้อต่อการลด มีการจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการออนไลน์ 1 ครั้ง ร่วมกับกลุ่มผู้ปฏิบัติงานด้านการลดขยะ 5 กลุ่มในประเทศไทย รวมถึงการประชุมอีก 3 ครั้งร่วมกับประชาชน ชุมชน และผู้ปฏิบัติงานด้านการใช้ซ้ำ การเติมผลิตภัณฑ์ และการซ่อมแซมในประเทศไทย รายงานฉบับนี้ได้นำข้อมูลเชิงลึกดังกล่าวมาวิเคราะห์เพื่อหาโอกาสและข้อจำกัดที่เกี่ยวข้องกับระบบที่เอื้อต่อการลดซึ่งแสดงให้เห็นถึงศักยภาพในการสร้างความเปลี่ยนแปลงทั้ง 3 ระบบ ได้แก่ การคืนเพื่อใช้ซ้ำ (return-for-reuse) การเติมผลิตภัณฑ์ (refill) และการซ่อมแซม (repair)

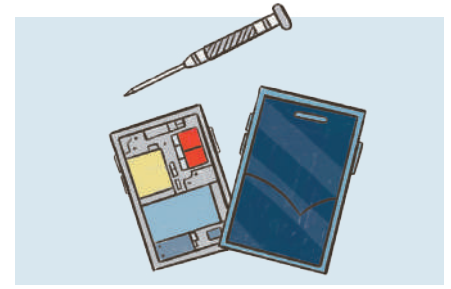
1. การคืนเพื่อใช้ซ้ำ (RETURN-FOR-REUSE)

ในระบบนี้ บริษัทหรือผู้ให้บริการเป็นเจ้าของและผู้ดูแลบรรจุภัณฑ์ โดยผู้บริโภคจะใช้บรรจุภัณฑ์เหล่านั้นในช่วงเวลาหนึ่งก่อนจะส่งคืน เพื่อนำไปทำความสะอาด เติมน้ำใหม่ และนำกลับเข้าสู่ระบบหมุนเวียนอีกครั้ง ซึ่งช่วยลดความต้องการใช้บรรจุภัณฑ์แบบใช้ครั้งเดียวได้อย่างมหาศาล

2. การเติมผลิตภัณฑ์ (REFILL)

ระบบเติมผลิตภัณฑ์ช่วยให้ผู้บริโภคเข้าถึงสินค้าได้โดยการนำภาชนะที่ทนทานและใช้ซ้ำได้มาเอง การตัดบรรจุภัณฑ์แบบทิ้งขว้างออกไปจากกระบวนการนี้เป็นการลดความต้องการใช้วัสดุโดยตรงและสนับสนุนให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมจากการบริโภคแบบใช้แล้วทิ้งในระยะยาว

3. การซ่อมแซม (REPAIR)

การซ่อมแซมเน้นไปที่การยืดอายุการใช้งานของผลิตภัณฑ์ โดยเริ่มตั้งแต่ขั้นตอนการออกแบบให้มีความทนทานและซ่อมแซมได้ หมายความว่าผู้บริโภคและชุมชนต้องสามารถเข้าถึงบริการซ่อมแซมเครื่องมือ อะไหล่ และข้อมูลทางเทคนิค เพื่อให้สิ่งของเหล่านั้นถูกบำรุงรักษา นำกลับมาใช้ใหม่ และคงอยู่ในระบบต่อไป แทนที่จะถูกทิ้งเป็นขยะ

ยังมีระบบที่เอื้อต่อการลดที่ปราศจากสารพิษอื่น ๆ อีกทั่วโลก แต่ตัวอย่างทั้งสามนี้ครอบคลุมหลักการสำคัญ ระบบที่กล่าวไปข้างต้นล้วนแล้วแต่ทำหายรูปแบบใช้ครั้งเดียวทิ้งโดยตรง ซึ่งช่วยทำให้เกิดการลดการผลิตพลาสติกได้อย่างแท้จริง แทนที่จะเป็นเพียงการนำวัสดุอื่นมาใช้แทนที่พลาสติก วิธีการทั้งสามที่ได้กล่าวไปตรงข้ามกับทางออกลอง โดยสร้างการเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืนทั้งทางสังคม โครงสร้างพื้นฐาน และเศรษฐกิจ โดยไม่ผลักภาระความเสียหายทางสิ่งแวดล้อมไปสู่ระบบอื่นหรือคนรุ่นหลัง นี่คือทางออกที่แท้จริงสำหรับวิกฤตพลาสติก

ภาพจาก: Repair Community Thailand ซึ่งเป็นกลุ่มไม่แสวงหาผลกำไรที่ก่อตั้งโดยผู้บริโภคอาสา โดยมีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมสิทธิในการซ่อมแซม (Right-to-repair) วัฒนธรรมการซ่อมแซม และเศรษฐกิจการซ่อม ผ่านกิจกรรมต่างๆ เช่น รีแพร์คาเฟ่ (Repair cafe) และการพัฒนาฐานข้อมูลการซ่อมแซม ภาพนี้แสดงให้เห็นถึงบรรยากาศกิจกรรมที่จัดขึ้นในรีแพร์คาเฟ่แห่งหนึ่ง

I ประโยชน์และโอกาสในระบบที่เชื่อมต่อการลด

ด้านล่างนี้คือตารางสรุปผลกระทบสำคัญ ประโยชน์ และโอกาสที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ การประชุม และการประชุมเชิงปฏิบัติการ เนื่องจากระบบเหล่านี้มีส่วนส่งผลกระทบทางบวกต่อสิ่งแวดล้อมในการลดการผลิตและการบริโภค ตารางนี้จึงมุ่งเน้นไปที่ผลประโยชน์ทางสังคมและเศรษฐกิจของระบบเหล่านี้

ประเภทระบบ

การส่งคืนเพื่อใช้ซ้ำในพื้นที่ปิด

คำอธิบายและตัวอย่างของแนวปฏิบัติที่มีอยู่เดิม

ให้บุคคลบริโภคสินค้าในพื้นที่ปิด โดยใช้บรรจุภัณฑ์ที่จัดหาโดยเจ้าของพื้นที่หรือผู้ให้บริการ

ตัวอย่าง: ร้านอาหารและโรงอาหารที่จัดเตรียมอาหารในภาชนะที่นำกลับมาใช้ซ้ำได้

ผลประโยชน์เชิงสังคมและเศรษฐกิจ

ลดต้นทุนการจัดการขยะสำหรับผู้ให้บริการ เจ้าของสถานที่ หรือหน่วยงานท้องถิ่น ในส่วนที่เกี่ยวข้อง

โอกาสในการจ้างงานจากการล้าง การทำความสะอาด และการหมุนเวียนบรรจุภัณฑ์กลับมาใช้ซ้ำ

โอกาสขยายผล

ไม่ต้องมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมจากผู้บริโภค

การสูญหายของบรรจุภัณฑ์ต่ำเนื่องจากอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ควบคุมได้

ประเภทระบบ

การส่งคืนเพื่อใช้ซ้ำในพื้นที่กึ่งปิด

คำอธิบายและตัวอย่างของแนวปฏิบัติที่มีอยู่เดิม

ให้บุคคลบริโภคสินค้าในพื้นที่ชั่วคราว โดยไม่มีโครงสร้างพื้นฐานเดิมรองรับสำหรับการจัดการขยะหรือการหมุนเวียนบรรจุภัณฑ์กลับมาใช้ซ้ำ

ตัวอย่าง: งานกิจกรรมและงานมหกรรมต่างๆ

ผลประโยชน์เชิงสังคมและเศรษฐกิจ

ลดค่าใช้จ่ายในการจัดการขยะสำหรับผู้ให้บริการ เจ้าของสถานที่ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในส่วนที่เกี่ยวข้อง

โอกาสขยายผล

การจัดการบรรจุภัณฑ์สูญหายที่ควบคุมได้ในพื้นที่กึ่งปิด

โมเดลที่สร้างการรับรู้ในวงกว้างซึ่งทำให้การใช้ซ้ำกลายเป็นเรื่องปกติ

ประเภทระบบ

การส่งคืนเพื่อใช้ซ้ำในพื้นที่เปิด

คำอธิบายและตัวอย่างของแนวปฏิบัติที่มีอยู่เดิม

ผู้บริโภคสามารถนำผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ออกจากพื้นที่จำกัดกลับไปยังที่พอกอาศัยหรือที่อื่น ๆ ได้ โดยต้องส่งคืนบรรจุภัณฑ์ ณ จุดรับคืนที่กำหนด

ตัวอย่าง: Alner และ Allas เป็นกิจการสองแห่งในประเทศอินโดนีเซียที่ใช้โมเดลนี้ โดย Alner ให้บริการบรรจุภัณฑ์แบบส่งคืนได้แก่บริษัทสินค้าอุปโภคบริโภค ซึ่งจะวางจำหน่าย ณ จุดขาย รวมถึงร้านขายของชำในท้องถิ่น (“warung”) หรือธนาคารขยะ เมื่อใช้ผลิตภัณฑ์หมดแล้วสามารถส่งคืนบรรจุภัณฑ์ได้ที่จุดขายเหล่านั้น ผู้บริโภคจะได้รับผลตอบแทนเป็นส่วนลดเงินคืนสำหรับการซื้อครั้งถัดไป³⁷ อีกหนึ่งกิจการคือ Allas จะมุ่งเน้นไปที่บรรจุภัณฑ์แบบส่งคืนได้สำหรับอาหารและเครื่องดื่ม ทั้งสองกิจการนี้เป็นส่วนหนึ่งของ Enviu ซึ่งเป็น “สตูดิโอสร้างกิจการที่ไม่แสวงหาผลกำไร” ของอินโดนีเซีย

ผลประโยชน์เชิงสังคมและเศรษฐกิจ

ลดค่าใช้จ่ายในการจัดการขยะสำหรับผู้บริโภค แหล่งที่พอกอาศัย และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

สามารถบูรณาการร้านค้าในท้องถิ่นและผู้เก็บรวบรวมขยะเข้าด้วยกันได้ ผู้สัมภาษณ์รายหนึ่งในประเทศไทยระบุว่า ผู้เก็บรวบรวมขยะสามารถทำหน้าที่เป็นจุดรับคืนสำหรับระบบการส่งคืนเพื่อใช้ซ้ำแบบพื้นที่เปิดสำหรับบรรจุภัณฑ์เดลิเวอรี ในความเป็นจริง การหมุนเวียนของขวดแก้วในประเทศไทยเป็นตัวอย่างที่เกิดขึ้นจริง ซึ่งผู้เก็บรวบรวมขยะทำหน้าที่เป็นจุดรับคืนที่มีศักยภาพสำหรับบรรจุภัณฑ์ที่ใช้ซ้ำได้ อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันระบบดังกล่าวยังไม่ครอบคลุมถึงผู้บริโภคอย่างเต็มรูปแบบ

สามารถสร้างงานสีเขียวในระบบการหมุนเวียน ผู้จำหน่ายอาหารและผู้เก็บรวบรวมขยะในชุมชนระบุในการสัมภาษณ์ว่า หากได้รับการสนับสนุนที่เพียงพอ สิ่งนี้จะช่วยรักษาขีดความสามารถในการสร้างรายได้ควบคู่ไปกับการสร้างผลประโยชน์ด้านสิ่งแวดล้อม

โอกาสขยายผล

เปิดใช้งานการส่งคืนภาชนะผ่านจุดรับคืนหลายแห่ง

สามารถครอบคลุมสินค้าอุปโภคบริโภคที่มีการหมุนเวียนเร็ว โดยได้รับความร่วมมือจากบริษัทรายใหญ่และกฎหมายที่สนับสนุน สามารถขยายผลได้มากกว่าในพื้นที่ปิด

สนับสนุนโครงสร้างพื้นฐานเพื่อการใช้ซ้ำร่วมกัน

ประเภทระบบ

การเติมผลิตภัณฑ์สำหรับทรัพยากรสาธารณะ

คำอธิบายและตัวอย่างของแนวปฏิบัติที่มีอยู่เดิม

ผู้บริโภคนำบรรจุภัณฑ์มาเองเพื่อรับสินค้าสาธารณะ เช่น น้ำ

ตัวอย่าง: โครงการทะเลปลอดขวด (Bottle Free Seas) ของ EJF ซึ่งติดตั้งจุดเติมน้ำดื่ม 10 จุดในกรุงเทพมหานคร โดยความร่วมมือกับกรุงเทพมหานคร

ผลประโยชน์เชิงสังคมและเศรษฐกิจ

เพิ่มการเข้าถึงน้ำดื่มที่สะอาดพร้อมกับลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือน

ลดความเสี่ยงด้านสุขภาพที่เชื่อมโยงกับภาวะขาดน้ำ ซึ่งอาจก่อให้เกิดค่าใช้จ่ายด้านสาธารณสุข

ปรับปรุงฟังก์ชันการใช้งานของพื้นที่สาธารณะ เช่น สวนสาธารณะ และพื้นที่ของหน่วยงานรัฐ

ลดค่าใช้จ่ายในการจัดการขยะสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

โอกาสขยายผล

ไม่ต้องอาศัยการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมอย่างมีนัยสำคัญ สามารถขยายผลได้มากกว่าในพื้นที่ปิด

ประเภทระบบ

การเติมผลิตภัณฑ์สำหรับสินค้าเชิงพาณิชย์

คำอธิบายและตัวอย่างของแนวปฏิบัติที่มีอยู่เดิม

สินค้าถูกจำหน่ายในลักษณะที่ผู้บริโภคนำบรรจุภัณฑ์มาเอง

ตัวอย่าง: ร้านรีฟิลและร้านค้าจำหน่ายสินค้าแบบแบ่งขาย ตลาด และร้านอาหารที่ยอมรับการใช้จ่ายขณะส่วนบุคคล

ผลประโยชน์เชิงสังคมและเศรษฐกิจ

ลดค่าใช้จ่ายในการจัดการขยะสำหรับผู้บริโภค แหล่งที่พักอาศัย และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ลดต้นทุนบรรจุภัณฑ์สำหรับผู้ขายและผู้ค้าปลีก ซึ่งต้นทุนที่ลดลงนี้อาจนำไปสู่ราคาสินค้าที่ถูกลงสำหรับผู้บริโภค

โอกาสขยายผล

สำหรับสินค้าหลายประเภทที่ผลิตในจุดจำหน่ายหรือจำหน่ายโดยไม่มีบรรจุภัณฑ์ ผู้ขายไม่จำเป็นต้องลงทุนเพิ่มเติม เนื่องจากผู้บริโภคจะเป็นผู้นำบรรจุภัณฑ์มาเอง

ประเภทระบบ
การซ่อมแซม

■ คำอธิบายและตัวอย่างของแนวปฏิบัติที่มีอยู่เดิม

สินค้าที่ผู้บริโภคเป็นเจ้าของสามารถนำมาซ่อมแซมเพื่อยืดอายุการใช้งาน ซึ่งช่วยป้องกันความจำเป็นในการบริโภคเพิ่มเติม

■ ผลประโยชน์เชิงสังคมและเศรษฐกิจ

ปกป้องผู้บริโภคและรับรองสิทธิในการยืดอายุการใช้งานของผลิตภัณฑ์ลดค่าใช้จ่ายสำหรับผู้บริโภคอย่างมีนัยสำคัญ

ลดภาระการจัดการขยะสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและระดับประเทศ โดยเฉพาะขยะที่จัดการได้ยาก เช่น ขยะอิเล็กทรอนิกส์

เพิ่มมูลค่าในระบบเศรษฐกิจหมุนเวียน: สินค้าที่ผ่านการซ่อมแซมมีมูลค่าสูงกว่าขยะ

สร้างงานที่ต้องใช้ทักษะและงานฝีมือ ซึ่งมักอยู่ในวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม การปกป้องทักษะและความรู้ที่มีค่าในการซ่อมแซมผลิตภัณฑ์

■ โอกาสขยายผล

ความรู้และระบบในการซ่อมแซมมีอยู่แล้ว แต่จำเป็นต้องได้รับการคุ้มครอง

สิทธิในการซ่อมแซมสอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคทั่วไปในการลดภาระค่าใช้จ่าย

ระบบเติมน้ำด้วยภาชนะที่ไม่ใช่พลาสติก ในร้านกาแฟแห่งหนึ่ง ณ เมืองมินามาตะ จังหวัดคุมาโมโตะ ประเทศญี่ปุ่น © EJF 2026

ผลวิเคราะห์ชี้ให้เห็นว่าระบบที่เอื้อต่อการลดที่ปราศจากสารพิษ ก่อให้เกิดผลประโยชน์ทั้งในด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และเศรษฐกิจ โดยการเข้าไปแทนที่รูปแบบการใช้ครั้งเดียวทิ้งด้วยทางเลือกที่ทนทานและหมุนเวียนได้โดยตรง ในทุกสภาพแวดล้อม ระบบเหล่านี้ช่วยลดการผลิตพลาสติก การเกิดขยะ และต้นทุนในการจัดการขยะที่เกี่ยวข้องได้อย่างมีนัยสำคัญ อีกทั้งยังช่วยลดการใช้ทรัพยากรและการปล่อยมลพิษอีกด้วย ระบบดังกล่าวเรียกกรรมการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมจากผู้บริโภคเพียงเล็กน้อย สามารถปรับใช้ได้ทั้งในพื้นที่ปิดและพื้นที่เปิด และสามารถขยายผลผ่านเครือข่ายร้านค้าและบริการที่มีอยู่เดิมได้ ในขณะเดียวกัน ระบบนี้ยังสร้างโอกาสในการเสริมสร้างเศรษฐกิจท้องถิ่นให้แข็งแกร่งขึ้น ด้วยการดึงเอาธุรกิจขนาดเล็ก ผู้ปฏิบัติงานคัดแยกและจัดการขยะ และบริการซ่อมแซมเข้ามามีส่วนร่วม ช่วยให้ผู้คนเข้าถึงบริการที่จำเป็นได้ดีขึ้น เช่น น้ำดื่มที่ปลอดภัย และช่วยลดค่าใช้จ่ายให้กับผู้บริโภค เมื่อพิจารณา รวมกันแล้ว ระบบเหล่านี้พิสูจน์ให้เห็นว่าการลดขยะอย่างมีนัยสำคัญนั้นสามารถทำได้จริงและมีประโยชน์ หากได้รับการสนับสนุนจากนโยบายและโครงสร้างพื้นฐานที่ถูกต้อง

■ ความท้าทาย

แม้ว่าระบบเหล่านี้จะมีผลกระทบในเชิงบวกที่พิสูจน์แล้ว แต่ระบบที่เอื้อต่อการลดที่ปราศจากสารพิษยังคงต้องเผชิญกับ อุปสรรคเชิงโครงสร้างที่สำคัญ ซึ่งจำกัดความสามารถในการขยายตัว และทำลายขีดความสามารถในการแข่งขันภายในระบบเศรษฐกิจที่ยังถูกรอบงำโดยรูปแบบการใช้ครั้งเดียวทิ้ง ความท้าทายที่ผู้ให้สัมภาษณ์กล่าวถึงถูกรวบรวมไว้ดังนี้

1. ระบบนำกลับมาใช้ซ้ำ

ข้อกำหนดด้านการออกแบบที่เข้มงวด: บรรจุภัณฑ์ที่นำกลับมาใช้ซ้ำได้ต้องได้มาตรฐานความปลอดภัยสูง (ปลอดสารพิษ) และต้องมีความทนทาน เพื่อให้อายุการใช้งานยาวนานและปลอดภัยจริง

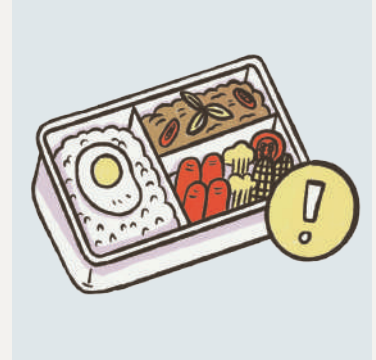
ความท้าทายในการเก็บรวบรวมและการส่งคืน: มักเกิดปัญหาบรรจุภัณฑ์สูญหาย หากระบบการมัดจำไม่ชัดเจน หรือจุดรับคืนถูกออกแบบมาไม่ดี หรือเข้าถึงได้ยากเกินไป

ต้นทุนการดำเนินงาน: ผู้ให้บริการอาหาร ผู้ดำเนินการ และผู้จัดงานอีเวนต์มักต้องแบกรับภาระค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บ ทำความสะอาด และบำรุงรักษา

ความไม่สอดคล้องทางเศรษฐกิจ: สำหรับผู้ประกอบการรวบรวมและคัดแยกขยะ เช่น ชาเลนจ์ การนำกลับมาใช้ซ้ำต้องสร้างรายได้ที่นำดีดุดกว่าการนำไปรีไซเคิล (เช่น ขวดแก้วที่ใช้ซ้ำได้ควรมีราคาขายต่อที่สูงกว่า)

ข้อจำกัดด้านโครงสร้างพื้นฐาน: ระบบนี้มักจะทำได้เฉพาะในสถานที่ที่มีพื้นที่สำหรับนั่งทานในร้านเพียงพอ แต่จะขยายตัวได้ยากในสภาพแวดล้อมที่เน้นการซื้อกลับบ้าน (Takeaway) หรือการจัดส่งไปที่บ้าน

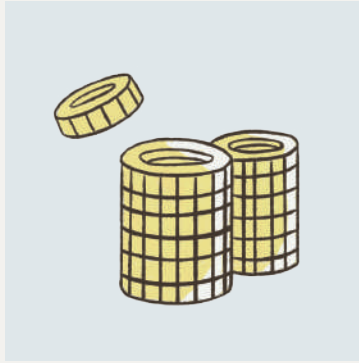

ความสะอาดของผู้บริโภค: บรรจุภัณฑ์แบบใช้ครั้งเดียวทิ้งมักถูกมองว่าสะอาดกว่า ซึ่งกลายเป็นอุปสรรคทางพฤติกรรมในการเปลี่ยนมาใช้ระบบนี้

2.ระบบการเติมผลิตภัณฑ์

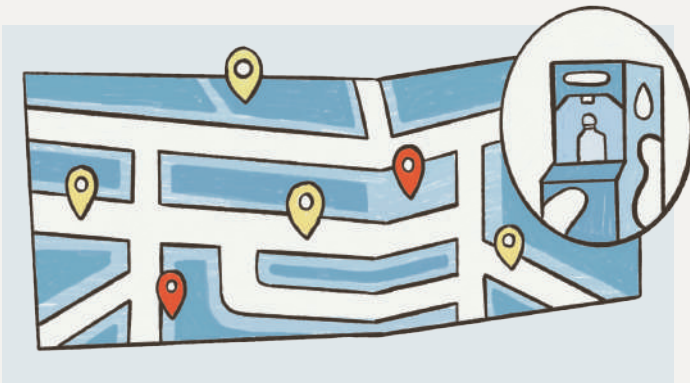
มาตรฐานและการกำกับดูแลที่สูง: ภาชนะและโครงสร้างพื้นฐานสำหรับเติมน้ำหรือสินค้า ต้องการมาตรฐานที่เข้มงวดในเรื่องความปลอดภัยจากสารพิษ ความทนทาน ความโปร่งใส และความสามารถในการตรวจสอบย้อนกลับ

ต้นทุนเริ่มต้นและต้นทุนการดำเนินงาน: ต้องใช้เงินลงทุนจำนวนมากในด้านโครงสร้างพื้นฐาน โลจิสติกส์ การขนส่ง การทำความสะอาด และการบริหารจัดการระบบ

ช่องว่างในการเข้าถึง: จุดเติมต้องกระจายตัวอย่างทั่วถึงและเข้าถึงง่าย เพื่อให้เกิดผลกระทบที่แท้จริง ซึ่งในหลายพื้นที่ยังคงเป็นเรื่องยาก นอกจากนี้ ผู้บริโภคบางรายยังระบุว่าถูกร้านค้าปฏิเสธเมื่อนำภาชนะมาเอง

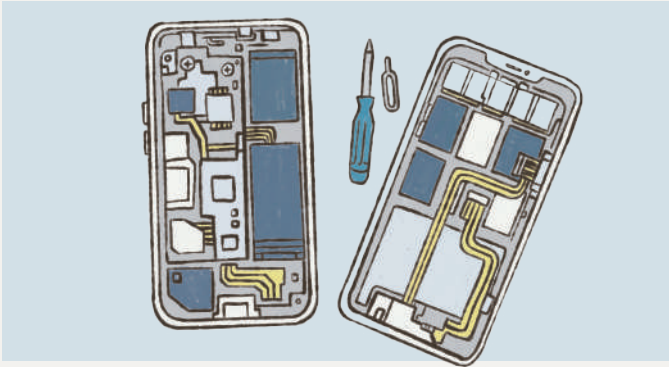

ปัจจัยด้านพฤติกรรมและภูมิศาสตร์: ประสิทธิภาพของระบบขึ้นอยู่กับพฤติกรรมและวัฒนธรรมของคนในท้องถิ่น เช่น โครงสร้างพื้นฐานของเมืองช่วยให้คนเมืองสามารถพกขวดน้ำและบรรจุภัณฑ์ได้มากกว่า

การรับรู้ที่ใช้ครั้งเดียวทิ้งสะดวกกว่า: รูปแบบใช้ครั้งเดียวทิ้งยังคงครองตลาดอยู่เพราะความคุ้นเคยและความสะดวกสบาย

3. ระบบการซ่อมแซม

อุปสรรคจากการออกแบบผลิตภัณฑ์: ผลิตภัณฑ์จำนวนมากไม่ได้ถูกออกแบบมาให้ทนทานหรือซ่อมแซมได้ ทำให้การซ่อมทำได้ยาก การจงใจทำให้ผลิตภัณฑ์ตกฐาน (Planned obsolescence): การออกแบบสินค้าให้มีอายุการใช้งานจำกัดเพื่อให้ผู้บริโภคต้องซื้อรุ่นใหม่เรื่อย ๆ ยังคงเป็นปัญหา โดยเฉพาะในประเทศที่ไม่มีกฎหมายคุ้มครองสิทธิในการซ่อมแซม

การขาดการเข้าถึงข้อมูล: ผู้ผลิตและเจ้าของผลิตภัณฑ์มักไม่ให้คู่มือการซ่อม อะไหล่ หรือคำแนะนำทางเทคนิค

ทักษะฝีมือที่ลดหายไป: ความรู้และทักษะด้านการซ่อมแซมกำลังลดน้อยลง โดยเฉพาะเมื่อช่างฝีมือเดิมอายุมากขึ้น โดยไม่มีผู้สืบทอดหรือการฝึกอบรมที่เพียงพอ

ขีดความสามารถในการแข่งขันด้านราคา: การซ่อมแซมต้องมีราคาที่ถูกกว่าการซื้อใหม่ ผู้บริโภคจึงจะรู้สึกว่าคุณค่าที่จะซ่อม

ความตระหนักรู้และการเข้าถึง: ผู้บริโภคมักขาดข้อมูลเกี่ยวกับบริการซ่อมแซม หรือขาดทักษะเบื้องต้นในการซ่อมแซมด้วยตนเอง

แม้ว่าระบบการใช้ซ้ำ การเติมผลิตภัณฑ์และการซ่อมแซมจะมีศักยภาพในการสร้างความปลอดภัยเชิงโครงสร้างอย่างมหาศาล แต่ในปัจจุบันยังคงถูกจำกัดด้วยข้อกำหนดมาตรฐานที่สูงและต้นทุนที่แพง ทั้งในด้านการออกแบบให้ปลอดภัย การวางโครงสร้างพื้นฐาน โลจิสติกส์ และการบำรุงรักษา นอกจากนี้ยังมีปัญหาเรื่องการเข้าถึงที่จำกัดและแรงจูงใจทางเศรษฐกิจที่ไม่ดึงดูดพอ อุปสรรคเหล่านี้ยังทวีความรุนแรงขึ้นจากการที่สินค้าและบริการไม่ได้ถูกออกแบบมาเพื่อรองรับการใช้ซ้ำ การเติม หรือการซ่อมแซมแต่แรก ผนวกกับทักษะฝีมือที่ค่อย ๆ เลือนหายไป และระบบเศรษฐกิจที่ยังคงให้ความสำคัญกับความสะดวกรวดสบายและราคาที่ถูกของรูปแบบใช้ครั้งเดียวทิ้ง การก้าวข้ามความท้าทายเชิงโครงสร้างเหล่านี้จึงเป็นหัวใจสำคัญที่จะทำให้ สิทธิในการลดการใช้เกิดขึ้นได้จริง

“

ตราบดีที่ยังไม่มีโครงสร้างหลักที่รัฐบาลสนับสนุน
สิ่งที่เราเรียกว่า ‘โครงสร้างพื้นฐานเพื่อการใช้ซ้ำ’
ก็แทบจะแข่งขันกับระบบพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้ง
ไม่ได้เลย... ไม่เช่นนั้น รัฐบาลก็ต้องเก็บภาษีบรรจ
ภัณฑ์พลาสติกให้หนักมาก นั่นเป็นวิธีเดียว
ที่จะทำให้ระบบนี้สามารถแข่งขันในตลาดได้

เจ้าของร้านเติมผลิตภัณฑ์
ในประเทศไทยอินโดนีเซีย

”

ภาพโดย Repair Thailand Community - รีแพร์คาเฟ่ (Repair Cafe) เปิดโอกาสให้ผู้บริโภคได้เรียนรู้ทักษะการซ่อมแซมขั้นพื้นฐาน เช่น การเย็บผ้า เพื่อเป็นการสร้างศักยภาพในการลดการบริโภคสิ่งทอใหม่ ซึ่งเป็นแหล่งที่มาสำคัญของมลพิษพลาสติก

I การบรรจระบบที่เอื้อต่อการลดที่ปราศจากสารพิษ ไว้ในสนธิสัญญาพลาสติกโลก

ตารางด้านล่างนี้แสดงตัวอย่างของมาตรฐานและมาตรการต่างๆ ที่สามารถบรรจลงในสนธิสัญญาพลาสติกโลกได้ เพื่อคุ้มครองและรับรองสิทธิในการลดการใช้ องค์กรประกอบที่นำเสนอสำหรับสนธิสัญญาพลาสติกโลกดังต่อไปนี้ยังสามารถนำไปปรับใช้เป็นกฎหมายและนโยบายระดับชาติหรือระดับท้องถิ่นได้ โดยขึ้นอยู่กับบริบทของแต่ละประเทศ³⁸

ตำแหน่งในตัวของสนธิสัญญา	ข้อบัญญัติและองค์ประกอบเพื่อการรับรองสิทธิในการลดการใช้ขยะ
ตลอดทั้งตัวของ	<ul style="list-style-type: none"> ● การคุ้มครองสุขภาพและสิ่งแวดล้อม ● การตระหนักว่าสนธิสัญญาต้องครอบคลุมวงจรชีวิตของพลาสติกในทุกระยะ รวมถึงการสกัดและการผลิต
ข้อบัญญัติเกี่ยวกับสารเคมี	<ul style="list-style-type: none"> ● ข้อบัญญัติเพื่อควบคุมและสั่งห้ามสารเคมีที่น่ากังวลรวมไว้ในมาตราแยกต่างหาก การรณมาภิบาลสารเคมีต้องรวมถึง การห้ามผลิต การจัดหาจ่าย การนำเข้า และการส่งออก ซึ่งครอบคลุมตลอดวงจรชีวิตของสารเคมีที่เป็นพิษ
ข้อบัญญัติเกี่ยวกับความโปร่งใสและการตรวจสอบย้อนกลับ	<ul style="list-style-type: none"> ● ข้อบัญญัติที่รับรองความโปร่งใสและการตรวจสอบย้อนกลับของสารเคมีตลอดวงจรชีวิตของผลิตภัณฑ์
มาตราที่ 3	<ul style="list-style-type: none"> ● การสั่งห้ามผลิตภัณฑ์พลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้ง และพลาสติกประเภทอื่น ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม
มาตราที่ 5	<ul style="list-style-type: none"> ● ระบบที่เอื้อต่อการลดที่ปราศจากสารพิษได้รับการรับรองให้เป็นเป้าหมายและมาตรการบังคับ เพื่อให้มั่นใจว่าผลิตภัณฑ์ที่ออกแบบมาเพื่อการใช้ซ้ำ การเติมผลิตภัณฑ์ และการซ่อมแซมนั้น จะถูกนำมาใช้ซ้ำ เติม และซ่อมแซมได้จริงในทางปฏิบัติ ● มาตรการว่าด้วยการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่รับรองการลดปริมาณวัสดุที่ใช้ โดยให้ความสำคัญกับการลดการผลิตและการใช้พลาสติกเป็นอันดับแรก ในแง่นี้ มาตรการว่าด้วยการออกแบบผลิตภัณฑ์ไม่ควรจำกัดอยู่เพียงแค่ผลิตภัณฑ์พลาสติกเท่านั้น แต่ควรครอบคลุมถึงผลิตภัณฑ์ที่มีส่วนประกอบของพลาสติกซึ่งสามารถทยอยยกเลิกการใช้พลาสติกได้ ● ข้อบัญญัติที่รับรองความสามารถในการใช้ซ้ำ การเติม และการซ่อมแซมของผลิตภัณฑ์ โดยให้ความสำคัญกับการคุ้มครองสุขภาพเป็นอันดับแรก
มาตราที่ 6	<ul style="list-style-type: none"> ● คงมาตรการว่าด้วยการลดการผลิตพลาสติกไว้ โดยมีข้อบัญญัติเพื่อกำหนดเป้าหมายการลดพลาสติกที่ทะเยอทะยาน มีผลบังคับใช้ และมีกรอบระยะเวลาที่ชัดเจน
มาตราที่ 7	<ul style="list-style-type: none"> ● รวมการปลดปล่อยไมโครพลาสติกและนาโนพลาสติกและสารเคมีจากผลิตภัณฑ์พลาสติก ตลอดจนมลพิษในรูปแบบอื่น ๆ จากการผลิตพลาสติก เพื่อให้มั่นใจว่าต้นทุนด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพที่แท้จริงทั้งหมดของพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้งถูกนำมาพิจารณาเป็นต้นทุนภายในอย่างครบถ้วน
มาตราที่ 10	<ul style="list-style-type: none"> ● คงมาตรการที่รับรองการเปลี่ยนผ่านที่เป็นธรรม (Just Transition) สำหรับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่ม โดยผู้ที่ปัจจุบันมีรายได้พึ่งพาห่วงโซ่มูลค่าพลาสติก ควรได้รับโอกาสและทางเลือกในการเปลี่ยนผ่านไปสู่งานสีเขียว (Green Jobs) ในระบบเศรษฐกิจที่เน้นการใช้ซ้ำ การเติม และการซ่อมแซม
มาตราที่เกี่ยวข้องกับการเงินและการเสริมสร้างขีดความสามารถ	<ul style="list-style-type: none"> ● กลไกการให้เงินทุนต้องให้ความสำคัญเป็นอันดับแรกกับการจัดตั้งระบบที่เอื้อต่อการลดที่ปราศจากสารพิษ รวมถึงกิจกรรมอื่น ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาการผลิตและการบริโภคที่เกินความจำเป็น

ในการเจรจาสนธิสัญญาพลาสติกโลกรอบล่าสุด
มาตรา 5 ว่าด้วยการออกแบบผลิตภัณฑ์ และ
มาตรา 8 ว่าด้วยการจัดการขยะ ได้กลายเป็น
จุดสนใจสำหรับการจัดตั้งระบบที่เอื้อต่อการลด
ที่ปราศจากสารพิษ ประเทศไทย ฟิลิปปินส์ และ
กัมพูชา ได้ผลักดันให้มี “ระบบการใช้ซ้ำ
การเติมผลิตภัณฑ์ การซ่อมแซม และระบบอื่น ๆ
ที่เอื้อต่อการลดที่ปราศจากสารพิษ” โดยมี
เป้าหมายเพื่อลดการบริโภคพลาสติก³⁹
อินโดนีเซียได้แสดงความเห็นที่สนับสนุน
การบรรจุ “ระบบการใช้ซ้ำ” ไว้ในสนธิสัญญา
พลาสติก⁴⁰ กลุ่มประเทศแอฟริกาซึ่งประกอบด้วย
54 ประเทศ สนับสนุนการจัดตั้ง “ระบบ
การใช้ซ้ำ การเติมผลิตภัณฑ์ และการซ่อมแซม
แบบปลอดสารพิษ”⁴¹ สหราชอาณาจักรและชิลี
ได้ยื่นข้อเสนอในนามของ 32 ประเทศ ซึ่งรวมถึง
ประเทศรัฐเกาะเล็ก ๆ ในแปซิฟิกที่กำลังพัฒนา
ซึ่งครอบคลุมถึงระบบและเป้าหมายในการใช้ซ้ำ⁴²

“

[สนธิสัญญาพลาสติกโลก]
ควรบรรจุบทบัญญัติที่เฉพาะเจาะจง
เพื่อให้มั่นใจว่ามีการพัฒนาโครงสร้าง
พื้นฐานสำหรับการเติมผลิตภัณฑ์
และการใช้ซ้ำ สิ่งนี้เป็นสิ่งจำเป็น
เพื่อสนับสนุนการบรรลุผลสำเร็จของ
การลดขยะพลาสติกที่มีประสิทธิภาพ

”

คณะผู้แทนประเทศไทย
ประจำการเจรจา INC-5.2⁴³

“

การสนับสนุนระบบการใช้ซ้ำ
แบบปลอดสารพิษ มีความจำเป็นใน
[ร่างสนธิสัญญาพลาสติกฉบับปัจจุบัน]
ที่จะต้องแยกการใช้ซ้ำออก
จากการรีไซเคิลอย่างชัดเจน
เพื่อปฏิบัติตามลำดับชั้นการจัดการขยะ
และหลีกเลี่ยงความสับสนในลำดับ
ความสำคัญของหลักการออกแบบ

”

กลุ่มผู้ว่าการเจรจา
ของแอฟริกา, INC-5.2⁴⁴

“

... เพื่อรวมกรอบการทำงาน
สำหรับการจัดตั้ง การรักษา
และการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง
ของระบบการใช้ซ้ำ การเติม
การซ่อมแซม และระบบหมุนเวียน
อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

”

คณะผู้แทนฟิลิปปินส์
ประจำการเจรจา INC-5.2⁴⁵

แรงขับเคลื่อนในการเจรจาสนธิสัญญาพลาสติกโลกครั้งล่าสุดแสดงให้เห็นว่าประเทศต่าง ๆ จากภูมิภาคทั่วโลกเข้าใจถึงความจำเป็นใน
การปกป้องสิทธิในการลด ถึงเวลาแล้วที่แรงขับเคลื่อนนี้จะกลายเป็นระดับโลกอย่างแท้จริง

I บทสรุป

เอกสารเชิงนโยบายฉบับนี้แสดงให้เห็นว่า การลดการบริโภคพลาสติกซึ่งครั้งหนึ่งเคยเป็นแนวปฏิบัติปกติ ในปัจจุบันต้องการการคุ้มครองเพื่อไม่ให้มันถูกกดทับและสูญเสียภายใต้ระบบเศรษฐกิจที่สร้างขึ้นบนการผลิตที่มากเกินไปและพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียว ระบบที่เอื้อต่อการลด เช่น การใช้ซ้ำ การเติมผลิตภัณฑ์ และการซ่อมแซม ดำเนินอยู่ภายใต้สถานะสุญญากาศทางนโยบายและเศรษฐกิจ โดยต้องดิ้นรนเพื่อความอยู่รอดในขณะที่โมเดลปิโตรเคมีและพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวได้รับความสำคัญมากกว่า เพื่อแก้ไขสถานการณ์ดังกล่าว รัฐบาลต้องสร้างหลักประกันว่าต้นทุนที่แท้จริงด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อมจากพลาสติกจะถูกสะท้อนให้เห็นในการตัดสินใจทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้ รัฐบาลต้องตระหนักถึงศักยภาพของระบบที่เอื้อต่อการลดในการจัดการมลพิษพลาสติกตลอดทั้งวงจรชีวิต ซึ่งเป็นเป้าหมายที่ชัดเจนของสนธิสัญญาพลาสติกโลก การตระหนักรู้นี้ต้องนำไปสู่การผลักดันร่วมกันเพื่อให้มั่นใจว่าระบบเหล่านี้จะถูกบรรจุไว้ในสนธิสัญญาพลาสติกโลก ซึ่งจะช่วยให้มั่นใจได้ว่าสนธิสัญญาจะกลายเป็นหนทางนำสังคมทั่วโลกไปสู่การยุติสมัยของการใช้ครั้งเดียวทิ้ง

ข้อเสนอแนะ

EJF เสนอให้รัฐบาลต่าง ๆ รับรองว่าประชาชนทุกคนจะได้รับการประกันสิทธิในการลดการบริโภคพลาสติก โดยมีเป้าหมายสูงสุดคือการลดการผลิตพลาสติกทั่วโลกอย่างมหาศาล ซึ่งจะช่วยปกป้องสุขภาพของมนุษย์และโลกใบนี้ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าว เราขอเสนอแนะให้รัฐบาลทุกชุดดำเนินการดังต่อไปนี้

- 1 ผลักดันให้ระบบที่เอื้อต่อการลดที่ปราศจากสารพิษ ซึ่งรวมถึงการใช้ซ้ำ การเติมผลิตภัณฑ์ และการซ่อมแซม จะถูกบรรจุเป็นบทบัญญัติที่บังคับใช้ในสนธิสัญญาพลาสติกโลก โดยมีกรอบเวลาและเครื่องมือสำหรับดำเนินงานที่ชัดเจน การคุ้มครองสุขภาพต้องเป็นหลักการที่สำคัญที่สุดสำหรับบทบัญญัตินี้
- 2 ผลักดันให้สนธิสัญญาพลาสติกโลกมีเครื่องมือที่สามารถจัดการกลไกการระดมทุนที่เฉพาะเจาะจง ยั่งยืน และเข้าถึงได้ สำหรับระบบและแนวปฏิบัติที่เอื้อต่อการลดที่ปราศจากสารพิษ ซึ่งรวมถึงการใช้ซ้ำ การเติมผลิตภัณฑ์ และการซ่อมแซม กลไกดังกล่าวต้องคำนึงถึงความต้องการของประเทศกำลังพัฒนา และต้องสามารถเข้าถึงได้โดยง่ายสำหรับชุมชนและผู้ปฏิบัติงานด้านการลดขยะ
- 3 ผลักดันให้สนธิสัญญาพลาสติกโลกมีบทบัญญัติในการลดการผลิตพลาสติก มีข้อห้ามและการควบคุมสารเคมีที่น่ากังวลอย่างเข้มงวด มีข้อห้ามสำหรับพลาสติกที่มีสารพิษและพลาสติกที่ไม่จำเป็น ซึ่งรวมถึงพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียว
- 4 ผลักดันให้สนธิสัญญาพลาสติกโลกมีบทบัญญัติสำหรับการออกแบบผลิตภัณฑ์เพื่อเอื้อต่อการลดพลาสติก ซึ่งรวมถึงแต่ไม่จำกัดเพียง ความสามารถในการใช้ซ้ำ ความสามารถในการเติมผลิตภัณฑ์ และความสามารถในการซ่อมแซม การคุ้มครองสุขภาพต้องเป็นหลักการที่สำคัญที่สุดสำหรับบทบัญญัตินี้
- 5 กำหนดเป้าหมายระดับชาติ และประกาศใช้แผนงานและเครื่องมือที่มีผลผูกพันทางกฎหมาย เพื่อจัดตั้ง ขยายผล และรักษาระบบและแนวปฏิบัติที่เอื้อต่อการลดที่ปราศจากสารพิษ ซึ่งรวมถึงการใช้ซ้ำ การเติมผลิตภัณฑ์ และการซ่อมแซม การคุ้มครองสุขภาพต้องเป็นหลักการที่สำคัญที่สุดสำหรับแผนงานและเครื่องมือดังกล่าว
- 6 คำนึงถึงหลักการการเปลี่ยนผ่านที่เป็นธรรมอย่างมีพลวัต โดยใช้แนวทางการมีส่วนร่วมที่มีความหมายซึ่งไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง รวมถึงผู้ที่ทำงานอยู่ในห่วงโซ่มูลค่าของพลาสติกด้วย
- 7 กำหนดเป้าหมายที่มีผลบังคับใช้ มีความทะเยอทะยาน และมีกำหนดเวลาที่ชัดเจน ในการลดการผลิต การบริโภค และการจัดหาพลาสติกภายในประเทศ กำหนดมาตรการระงับการขยายตัวของอุตสาหกรรมปิโตรเคมีและพลาสติก รวมถึงการยุติการให้เงินอุดหนุนแก่อุตสาหกรรมดังกล่าว
- 8 โยกย้ายเงินอุดหนุนที่มอบให้กับอุตสาหกรรมปิโตรเคมีและพลาสติกในปัจจุบัน ไปใช้สนับสนุนระบบและแนวปฏิบัติที่เอื้อต่อการลดที่ปราศจากสารพิษ โดยมุ่งเน้นที่การปกป้องและขยายผลแนวปฏิบัติและระบบที่มีอยู่เดิม นอกจากนี้ ต้องรับรองว่ามีการจัดหาเงินทุนที่ยั่งยืนและเข้าถึงได้สำหรับการจัดตั้งการขยายผล และการบำรุงรักษาระบบที่เอื้อต่อการลดที่ปราศจากสารพิษ และปฏิบัติตามหลักการผู้ก่อมลพิษเป็นผู้จ่าย
- 9 ดำเนินการสั่งห้ามการใช้พลาสติกที่ไม่จำเป็นและมีสารพิษในระดับชาติ รวมถึงพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียว สามารถนำเครื่องมือทางการเงินมาใช้ได้ เช่น ภาษีพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียว เพื่อลดความต้องการในการใช้พลาสติกแบบใช้ครั้งเดียว
- 10 บังคับใช้กฎหมายและระเบียบข้อบังคับระดับชาติเพื่อสั่งห้ามสารเคมีที่น่ากังวลในวัสดุและผลิตภัณฑ์ในทุกภาคส่วน รวมถึงกำหนดมาตรฐานการออกแบบที่บังคับใช้ซึ่งเอื้อต่อการลดการใช้พลาสติกและปกป้องสุขภาพ

■ อ้างอิง

- 1 Bauer, F., & Fontenit, G. (2021) Plastic dinosaurs—Digging deep into the accelerating carbon lock-in of plastics. *Energy Policy*, 156, 112418. ; Cooper, T. (Ed.). (2012). *Longer lasting products: Alternatives to the throwaway society*. Gower Publishing, Ltd.
- 2 Bauer, F., Nielsen, T. D., Nilsson, L. J., Palm, E., Ericsson, K., Fråne, A., & Cullen, J. (2022). Plastics and climate change—Breaking carbon lock-ins through three mitigation pathways. *One Earth*, 5(4), 361–376.
- 3 Chakori, S., Aziz, A. A., Smith, C., & Dargusch, P. (2021) Untangling the underlying drivers of the use of single-use food packaging. *Ecological Economics*, 185, 107063. ; Blomsma, F., Ong, M. K. C., & Lenton, T. M. (2025). "History in a bottle": tipping dynamics in packaging systems—the case of how a bottle reuse system was established and then undone. *Earth System Dynamics*, 16(5), 1865–1886.
- 4 EJF (2025) ทางออกลวง: เปิดช่องโหว่นโยบายการจัดการปัญหาพลาสติกพลาสติกในประเทศไทยและภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้, <https://ejfoundation.org/reports/false-solutions-th>
- 5 EJF (2024) Bottle free seas: 'Refill' to reduce single-use plastic bottles in Thailand, <https://ejfoundation.org/reports/bottle-free-seas-refill-to-reduce-single-use-plastic-bottles-in-thailand>
- 6 World Health Organisation, 'One Health', accessed: 02.10.2025, https://www.who.int/health-topics/one-health#tab=tab_1
- 7 Asia Reuse Consortium (2024) Unpacking reuse in Asia, <https://www.no-burn.org/reuse-in-asia/>
- 8 EJF Interview, 20.10.2025 ; Southeast Asia Public Policy Institute (2025) The right to repair in Thailand: Improving outcomes for consumers, repairers, and the environment, <https://seapublicpolicy.org/work/thailandr2r/>
- 9 Asia Reuse Consortium (2024) Unpacking reuse in Asia, <https://www.no-burn.org/reuse-in-asia/>
- 10 World Health Organisation, Office of the UN High Commissioner on Human Rights, 'The Right to Health', accessed: 02.10.2025, <https://www.ohchr.org/sites/default/files/Documents/Issues/ESCR/Health/RightToHealthWHOFS2.pdf>
- 11 Landrigan, P. J., Dunlop, S., Treskova, M., Raps, H., Symeonides, C., Muncke, J., Spring, M., Stegeman, J., Almroth, B.C., Chiles, T.C., Cropper, M., Deeney, M., Fuller, L., Geyer, R., Karasik, R., Mafira, T., Mangwiro, A., Matias, D.M., Mulders, Y., Park, Y., Velis, C.A., Vermeulen, R., Wagner, M., Wang, Z., Whitman, E.M., Woodruff, T.J., & Rocklöv, J. (2025) The Lancet Countdown on health and plastics. *The Lancet*, 406 (10507), 1044–1062.
- 12 Yee, M. S. L., Hii, L. W., Looi, C. K., Lim, W. M., Wong, S. F., Kok, Y. Y., Tan B-K., Wong, C-Y., & Leong, C. O. (2021) Impact of microplastics and nanoplastics on human health. *Nanomaterials*, 11(2), 496, <https://doi.org/10.3390/nano11020496>
- 13 Irfan, H., Irfan, H., Khan, M. A., Inanc, O., & Al Hasibuzzaman, M. (2025) Microplastics and nanoplastics: emerging threats to cardiovascular health—a comprehensive review. *Annals of Medicine and Surgery*, 87(1), 209–216, <https://doi.org/10.1097/MS9.0000000000002831>
- 14 Lu, K., Zhan, D., Fang, Y., Li, L., Chen, G., Chen, S., & Wang, L. (2022). Microplastics, potential threat to patients with lung diseases. *Frontiers in toxicology*, 4, 958414, <https://doi.org/10.3389/ftox.2022.958414>
- 15 EJF Interview, February 2025.
- 16 Rothman, R., & Ryan, A. J. (2023) The history and future of plastics. In A.A. Horton (Ed.), *Plastic pollution in the global ocean*, 1, 21–46.
- 17 Cooper, T. (2016). The significance of product longevity. In *Longer lasting products* (pp. 3–36). Routledge.
- 18 Shen, L., & Worrell, E., Plastic Recycling, in Meskers, C., Worrell, E., & Reuter, M.A. (Eds.). (2024) *Handbook of Recycling: State-of-the-art for Practitioners, Analysts, and Scientists* Second Edition, Elsevier, Netherlands, 501. ; Singh, N. & Walker, T.R. (2024) Plastic recycling: A panacea or environmental pollution problem. *Npj Materials Sustainability*, 2(17), [https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/product/page/ENV_WASPACR](https://www.nature.com/articles/s44296-024-00024-w#:~:text=Recycled%20plastics%20exhibit%20higher%20levels,workers%20and%20end%20users%20; Eurostate, Recycling rates of packaging waste for monitoring compliance with policy targets, by type of packaging, accessed 20.2.2025, <a href=) ; International Pollutants Elimination Network (IPEN) & Beyond Plastics (2023) Chemical Recycling: A Dangerous Deception, <https://stoppoisonplastic.org/blog/portfolio/chemical-recycling-a-dangerous-deception/>
- 19 International Pollutants Elimination Network (IPEN) & Beyond Plastics (2023) Chemical Recycling: A Dangerous Deception, <https://stoppoisonplastic.org/blog/portfolio/chemical-recycling-a-dangerous-deception/>
- 20 EJF interviews with reuse and refill practitioners in Thailand and Indonesia, 2025.
- 21 EJF interviews with reuse and refill practitioners in Thailand and Indonesia, and the federation of Bangkok hawkers and food vendors, 2025.
- 22 Institute for Energy Economics and Financial Analysis (2024) Impact on Virgin vs. Recycled Plastics Prices and Implications for a Production Cap, https://ieefa.org/sites/default/files/2024-11/Reviewed-14920-Briefing%20note_Petchem%20recycling%20prices.pdf
- 23 Institute for Energy Economics and Financial Analysis (2024) Impact on Virgin vs. Recycled Plastics Prices and Implications for a Production Cap, https://ieefa.org/sites/default/files/2024-11/Reviewed-14920-Briefing%20note_Petchem%20recycling%20prices.pdf
- 24 Institute for Energy Economics and Financial Analysis (2024) Once Seen as Industry Savior, Petrochemicals Losing Financial Appeal, https://ieefa.org/sites/default/files/2024-01/Petrochemicals%20Losing%20Financial%20Appeal_January%202024.pdf
- 25 รายงานบริษัท: ExxonMobil, TotalEnergies, Eni, Chevron Phillips Chemical, Repsol, Shell, LyondellBasell, Westlake, and Dow, จาก Institute of Energy Economics and Financial Analysis: https://ieefa.org/sites/default/files/2024-01/Petrochemicals%20Losing%20Financial%20Appeal_January%202024.pdf
- 26 Institute for Energy Economics and Financial Analysis (2024) Once Seen as Industry Savior, Petrochemicals Losing Financial Appeal, https://ieefa.org/sites/default/files/2024-01/Petrochemicals%20Losing%20Financial%20Appeal_January%202024.pdf
- 27 QUNO, 13.10.2025, 'Plastic Money: Turning Off the Subsidies Tap (Phase 3 – Briefing Note for INC 5.2)', <https://quno.org/resource/plastic-money-turning-off-the-subsidies-tap-phase-3-briefing-note-for-inc-5-2/#:~:text=This%20report%20is%20being%20released,tonnes%20by%202050%20under%20%5B%E2%80%A6%5D>
- 28 Cordier, M., Uehara, T., Jorgensen, B., & Baztan, J. (2024). Reducing plastic production: Economic loss or environmental gain?. *Cambridge Prisms: Plastics*, 2, e2.
- 29 EJF interview, 14.10.2025.
- 30 Dhurakij Bundit University & Thant Myanmar (2023) QUANTIFYING THE CIRCULAR ECONOMY: A comparative analysis of reuse and repair in Yangon and Bangkok, <https://www.switch-asia.eu/news/reviving-resources-repair-reuse-transforming-yangon-and-bangkoks-circular-economies/>

- 31** Dhurakij Bundit University & Thant Myanmar (2023) QUANTIFYING THE CIRCULAR ECONOMY: A comparative analysis of reuse and repair in Yangon and Bangkok, <https://www.switch-asia.eu/news/reviving-resources-repair-reuse-transforming-yangon-and-bangkoks-circular-economies/>
- 32** EJF (2025) ทางออกหลวง: เปิดช่องโหว่บนโยบายการจัดการปัญหาพลาสติกในประเทศไทยและภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้, <https://ejf.org/reports/false-solutions-th>
- 33** World Economic Forum (2021) Future of Reusable Consumption Models Platform for Shaping the Future of Consumption: INSIGHT REPORT, https://www3.weforum.org/docs/WEF_IR_Future_of_Reusable_Consumption_2021.pdf; Ellen MacArthur Foundation (2023) Unlocking a reuse revolution: scaling returnable packaging, https://emf.thirdlight.com/file/24/sjZ_pROsjk8VSKPsjXVEszMGHY/Unlocking%20a%20reuse%20revolution%20-%20scaling%20returnable%20packaging.pdf
- 34** Ellen MacArthur Foundation (2023) Unlocking a reuse revolution: scaling returnable packaging, https://emf.thirdlight.com/file/24/sjZ_pROsjk8VSKPsjXVEszMGHY/Unlocking%20a%20reuse%20revolution%20-%20scaling%20returnable%20packaging.pdf
- 35** Russell, J.D. & Nasr, N.Z. (2023) Value-retained vs. impacts avoided: the differentiated contributions of remanufacturing, refurbishment, repair, and reuse within a circular economy. Journal of Remanufacturing, Volume 13, pages 25–51, <https://link.springer.com/article/10.1007/s13243-022-00119-4>
- 36** ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์เจ้าของร้าน “รีฟิล” สามราย ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับระบบการซ่อมแซมสองราย ผู้ประกอบการระบบการคืนเพื่อใช้ซ้ำหนึ่งราย ตัวแทนผู้ค้าปลีกแผงลอย ตัวแทนผู้ปฏิบัติงานคัดแยกและจัดการขยะ ผู้เชี่ยวชาญด้านเศรษฐกิจหมุนเวียน ตัวแทนหน่วยงานรัฐ สมาชิกชุมชนชายฝั่ง สมาชิกชุมชนเกษตรกร แพทย์ นักธรรมชาติวิทยาสิ่งแวดล้อม รวมไปถึงการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการกับนักเศรษฐศาสตร์สาธารณสุข และนักวิทยาศาสตร์
- 37** Zero Waste Living Lab, ‘Alner’, accessed: 3.11.2025, <https://zerowaste-livinglab.enviu.org/our-ventures/koinpack/>
- 38** รายงานฉบับนี้อ้างอิงเอกสารประธานที่เผยแพร่ในวันที่ 1 ธันวาคม 2567 เนื่องจากเป็นเอกสารที่ได้รับการรับรองอย่างเป็นทางการโดยคณะกรรมการเจรจา (INC) แม้ในเดือนสิงหาคม 2568 ได้มีการประชุม INC อีกนัด แต่การประชุมดังกล่าวไม่ได้นำไปสู่ข้อสรุปว่าด้วยร่างเอกสารใด ๆ ด้วยเหตุนี้ EJF จึงมองว่าเอกสารประธานที่เผยแพร่ในวันที่ 1 ธันวาคม 2568 เป็นร่างเอกสารที่เหมาะสมแก่การวิเคราะห์ในรายงานฉบับนี้ สามารถศึกษารายงานการประชุม INC ได้ที่: <https://wedocs.unep.org/rest/api/core/bitstreams/2df023e4-4bb9-4f0f-bf77-51963c6e72b0/content>
- 39** UNEP, 07.08.2025, ‘Thailand’s comment on Article 8 Plastic waste management’, accessed: 06.10.2025, https://resolutions.unep.org/incre/uploads/thailand_cg2_article_8_plastic_waste_management.pdf ; UNEP, 06.08.2025, ‘Cambodia Statement on Article 8: Plastic Waste Management’, accessed: 06.10.2025, https://resolutions.unep.org/incre/uploads/cambodia_statement_on_article_8_plastic_waste_management.pdf ; UNEP, 08.08.2025, ‘Submission from the Philippines for Contact Group 2 Article 8: Plastic Waste Management’, https://resolutions.unep.org/incre/uploads/philippines_article_8_plastic_waste_mgt.pdf
- 40** UNEP, 06.08.2025, ‘Intervention on Article 8 (Waste Management) Paragraph 1’, accessed: 06.10.2025, https://resolutions.unep.org/incre/uploads/indonesia_waste_management_06082025.pdf
- 41** UNEP, 10.08.2025, ‘Article 5 - Product Design [Textual Edits]’, accessed: 06.10.2025, https://resolutions.unep.org/incre/uploads/agn_interventions_cg1_textual_edits_on_article_5_plastic_product_design_by_9th_aug_2025.pdf
- 42** UNEP, 07.08.2025, ‘ARTICLE 5 PRODUCT DESIGN CAMEROON, CANADA, COLOMBIA, CHILE, DOMINICAN REPUBLIC, ECUADOR, GABON, GRENADA, GUATEMALA, REPUBLIC OF KOREA, MONACO, NORWAY, PANAMA, PHILIPPINES, SIERRA LEONE, SRI LANKA, THAILAND, TUVALU on behalf of PSIDS, UK’, accessed: 06.10.2025, https://resolutions.unep.org/incre/uploads/article_5_design_chile-uk_text_proposal-to_share_07.08.pdf
- 43** UNEP, 05.08.2025, ‘Thailand’s Statement at the second part of the fifth session of the Intergovernmental Negotiating Committee to develop an international legally binding instrument on plastic pollution, including in the marine environment (INC-5.2) Opening session, 5 August 2025, Palais de Nations in Geneva, Switzerland’, accessed: 08.10.2025, https://resolutions.unep.org/incre/uploads/thailand_s_statement_inc_5-2_ei.pdf
- 44** UNEP, 09.08.2025, ‘Africa Group Statement on Article 5: Plastic Product Design’, accessed: 08.10.2025, https://resolutions.unep.org/incre/uploads/african_groups_statement_on_article_5_plastic_product_design_cg1.pdf
- 45** UNEP, 08.08.2025, ‘Submission from the Philippines for Contact Group 2 Article 8: Plastic Waste Management’, https://resolutions.unep.org/incre/uploads/philippines_article_8_plastic_waste_mgt.pdf

ระบบการใช้ซ้ำและระบบที่เอื้อ ต่อการลดพลาสติกที่ ปลอดภัยและยั่งยืน

มูลนิธิความยุติธรรมเชิงสิ่งแวดล้อม (EJF) มีพันธกิจปกป้องสิ่งแวดล้อม และคุ้มครองสิทธิมนุษยชนพื้นฐานในการมีชีวิตในสิ่งแวดล้อมที่ดี

ภารกิจของเราในการต่อสู้เพื่อความยุติธรรมเชิงสิ่งแวดล้อมมีเป้าหมายเพื่อปกป้องสภาพภูมิอากาศ ทะเลและมหาสมุทร ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่าของโลก รวมถึงสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน และสิทธิด้านอื่น ๆ ที่พันผูกอยู่กับการเข้าถึงสิทธิในสิ่งแวดล้อมที่มั่นคง

มูลนิธิความยุติธรรมเชิงสิ่งแวดล้อม (EJF) ทำงานทั่วโลกเพื่อให้ข้อมูลเชิงนโยบายและผลักดันการเปลี่ยนแปลงอย่างยั่งยืนและเป็นระบบ เพื่อเป้าหมายในการพิทักษ์สิ่งแวดล้อมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน เราทำงานเชิงสืบสวนเพื่อรายงานสถานการณ์การละเมิดสิทธิและการแสวงผลประโยชน์ ตลอดจนสนับสนุนนักเคลื่อนไหวเพื่อสิ่งแวดล้อม ชุมชนพื้นเมือง ชุมชนท้องถิ่นและผู้สื่อข่าวอิสระ ผู้เป็นแนวหน้าในการต่อสู้เพื่อความยุติธรรมเชิงสิ่งแวดล้อม

แคมเปญของเรามีเป้าหมายเพื่อการสร้างอนาคตที่สงบสุข เท่าเทียม และยั่งยืน เจ้าหน้าที่สืบสวน นักวิจัย ฝ่ายผลิตภาพยนตร์ และเจ้าหน้าที่รณรงค์ของเราทำงานร่วมกับภาคีท้องถิ่นและนักกิจกรรมเพื่อสิ่งแวดล้อมทั่วโลก

การทำงานของเรามาเพื่อแก้ไขปัญหามลพิษพลาสติกในประเทศไทยและประเทศอินโดนีเซียได้รับการสนับสนุนจาก Paul M. Angell Family Foundation

HEAD OFFICE

Global HQ: 2nd floor Gensurco House,
3-5 Spafield Street, London, EC1R 4QB.
Tel: +44 (0) 207 239 3310
info@ejfoundation.org, www.ejfoundation.org

GLOBAL OFFICES

Europe: Belgium, France, Germany.
Asia: Indonesia, South Korea, Taiwan, Thailand.
West Africa: Ghana, Liberia, Senegal.

PAUL M. ANGELL
FAMILY FOUNDATION

PROJECT FUNDED BY THE PAUL M.
ANGELL FAMILY FOUNDATION